

# ELM

Qüvvət elmdədir...

Nizami Gəncəvi

## НАУКА

Орган Президиума Национальной академии наук Азербайджана

## SCIENCE

Newspaper of the Presidium of the Azerbaijan National Academy of Sciences

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası Rəyasət Heyətinin orqanı

№ 41 (1438)

Cümə, 13 dekabr 2024-cü il

Qəzet 1984-cü ildən nəşr olunur

### Unudulmaz səhifələr



## Heydər Əliyevin akademik heyətlə tarixi görüşü və Akademiyanın statusu məsələsi

**D**ünya miqyasında elmin inkişafında Zaman və şəxsiyyət faktoru həmişə mühüm amillərdən biri olmuşdur. Ona görə də uzaqgörən dövlət xadimləri, böyük mütəfəkkirlər və maarifçilər öz fəaliyyətlərində elmin inkişafına diqqət və qayğı göstərmiş, cəmiyyətin inkişafı prosesində elm faktorundan bəcaqla istifadə etmişlər.

Azərbaycan xalqının Ümummilli lideri, görkəmli dövlət xadimi Heydər Əliyev özünün çoxillik dövlətçilik fəaliyyətində elm amilinə böyük önəm vermiş, elmin inkişaf etdirilməsinə və alimlərə daim qayğı göstərmiş, rəhbərlik etdiyi ölkəni və xalqı irəliyə doğru inkişaf etdirmək üçün elmi ideyalardan istifadə olunmasına xüsusi diqqət yetirmişdir. Azərbaycan Elmlər Akademiyasının inkişafında və müstəqil dövlətçilik ideallarına doğru istiqamətlən-

dirilməsində Heydər Əliyev təliminin mühüm rolu və böyük xidmətləri vardır.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyevin Elmlər Akademiyasının rəhbər heyəti, Akademiyanın həqiqi və müxbir üzvləri, respublikamızın tanınmış alimləri ilə 31 yanvar 1997-ci il tarixdə Prezident İqamətgahında keçirdiyi tarixi görüş geniş mənada ölkə elminin, xüsusən də ali dövlət elmi təşkilatının tarixində və gələcək inkişafında əsaslı dönüş hadisəsidir. Görüşdə Elmlər Akademiyasının statusunun müəyyən edilməsi, ölkə elminin müstəqil dövlət quruculuğuna xidmət göstərməsi, alimlərin cəmiyyət qarşısındakı mövqeyi, onların sosial vəziyyətinin yaxşılaşdırılması, gənclərin elmə gəlişi, kadr islahatları kimi zəruri və aktual məsələlər ətrafında açıq söhbət aparılmışdır. Özünün mahiyyəti və əhəmiyyətinə görə dövlət başçısının ölkə alimləri ilə 31 yanvar 1997-ci il

tarixli görüşü Azərbaycan elm tarixinin nadir və əhəmiyyətli hadisəsidir. Bu görüş müstəqil Azərbaycan dövlətinin elm siyasətinin prioritetlərinin formalaşdırılmasına, Elmlər Akademiyasının mövcud problemlərinin həll edilməsinə, inkişaf perspektivlərinə dövlət səviyyəsində həsr edilmiş ilk müzakirə kimi tarixi əhəmiyyət kəsb edir.

Məlum olduğu kimi, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyevin Sədriyi ilə 31 yanvar 1997-ci ildə Elmlər Akademiyasının rəhbərliyi, həqiqi və müxbir üzvləri, institut direktorları və aparıcı alimləri ilə Prezident İqamətgahında görüşün keçirildiyi vaxta qədər ölkəmizdə müstəqillik şəraitində elm siyasətinə xüsusi bir müzakirə təşkil olunmamış, ciddi bir dövlət sənədi qəbul edilməmişdir. Müstəqilliyin başlanğıc illərində, 1992-ci ildə Azərbaycan Respublikasının Ali Sovetində "Elm haqqında Qanun layihəsi" adlandırılan bir sənəd müzakirə edilsə də, elm sahəsində mövcud realığı və perspektiv inkişafı, habelə dünya təcrübəsini müasir tələblər səviyyəsində əks etdirmədiyi üçün təqdir olunmamışdır.

Azərbaycan Elmlər Akademiyasının hazırladığı "Akademiya haqqında"kı layihə isə bütövlükdə respublika üzrə elmi fəaliyyəti deyil, birtərəfli qaydada yalnız ayrılıqda götürülmüş bir elmi təşkilatın hüquqları və vəzifələrinə həsr olunduğu üçün digər elmi qurumların marağına səbəb olmamışdır.

Beləliklə, Elmlər Akademiyası hələ də keçmiş SSRİ Elmlər Akademiyasının iş üslubundan tam uzaqlaşa bilməmişdir. Bütün bunları yaxından müşahidə edən Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyev Elmlər Akademiyası heyəti ilə 31 yanvar 1997-ci il tarixli görüşdən istifadə edərək, elmi ictimaiyyətə dövlət müstəqilliyi dövrünün elm siyasətinin əsas prinsipləri və müddəaları haqqındakı baxışlarını çatdırmaq, onlarda

yeni tarixi mərhələnin elm siyasətinin mahiyyətinə dair müasir dünyagörüşü formalaşdırmaq məqsədini həyata keçirməyi əhəmiyyətli hesab etmişdir. Ona görə də Heydər Əliyev müzakirələr zamanı ilk növbədə Elmlər Akademiyasının rəhbərliyini və üzvlərini keçmiş sovet cəmiyyətinin iş prinsiplərindən qurtarıb və fəaliyyətlərinin müstəqillik dövrünün xüsusiyyətlərinin doğurduğu yeni tələblər əsasında qurmağa çağırmışdır. Prezident Heydər Əliyevin aşağıdakı fikirləri müstəqillik dövrü Azərbaycan Elmlər Akademiyasının konseptual əsaslarını müəyyən edir:

"İndi Azərbaycan müstəqil dövlətdir. Azərbaycanın Elmlər Akademiyası dövlət elmi akademiyasıdır. Bizim Akademiyamızın gərək strategiyası olsun. Akademiya gərək öz işini bu strategiya əsasında qursun. Bu strategiyanı da gərək siz respublikamızın həm elmi-tədqiqat sahəsindəki imkanlar əsasında qurasınız, həm də elmi-tədqiqat işlərinin nəticələrinə görə respublikamıza lazım olan sahələri əhatə etməyə çalışsınız.

Keçmişdə biz Sovetlər İttifaqının tərkibində olarkən yalnız bu İttifaq çərçivəsində hərəkət edə bildiksə, indi bütün dünya ilə əlaqə qururuq və qura bilirik... Ona görə də Sizin indiki iş planınız, elmi strategiyanız gərəkəndən də o keçmiş işlərdən tamamilə fərqli olmalıdır.

İndi ümumiyyətlə, qüsurlarımızdan biri ondan ibarətdir ki, çalışırıq keçmişdə necə olub, onu təkrar edək. Bundan uzaqlaşmaq lazımdır. Şübhəsiz ki, keçmişdə olan, bu gün üçün dəyərli təcrübədən istifadə etmək lazımdır. Amma keçmiş üsul-idarəni, metodları, qanun-qaydaları əsas götürüb, onları təkrar etmək düzgün deyil. Ona görə də indi siz elmin inkişafı üçün akademiyamızın strategiyasını müəyyən edərkən, gərək işə bax, bu prinsiplər əsasında yanaşsınız".

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyev 15 may 1991-ci il tarixdə təsdiq olunmuş "Azərbaycan Elmlər Akademiyasının statusu haqqında"kı dövlət sənədində Elmlər Akademiyasının tam müstəqil olması haqqındakı müddəalara tənqidi münasibətini bildirmişdir. Dövlət rəhbəri haqlı olaraq özəl, yaxud qeyri-hökumət təşkilatı və ya klub statusunda olan akademiyalarla, dövlətin ali elmi təşkilatı olan Elmlər Akademiyasını eyniləşdirmək meyillərinə də qarşı çıxmışdır. Çünki dünya təcrübəsində mövcud olan klub xarakterli akademiyalarla fundamental tədqiqatlar aparmaqla məşğul olan, doktorantura təhsilini həyata keçirən, ölkənin elm siyasətini müəyyən edən, tərkibində elmi-tədqiqat institutları fəaliyyət göstərən elmlər akademiyaları fərqli anlayışlardır. Azərbaycan Xalq Cəbhəsi hakimiyyətinin 1991-1992-ci illərdə Elmlər Akademiyasını ləğv etmək, akademiyanın mülkiyyətini özəlləşdirmək haqqındakı niyyətləri nə qədər səhv addım idisə, dövlət müstəqilliyinin ilk mərhələsində akademiya rəsmilərinin, ayrı-ayrı tanınmış elm adamlarının da bu ali dövlət elmi qurumunu dövlətdən, ölkədən gedən proseslərdən təcrid edilmiş şəkildə "müstəqil" elmi qurum kimi təsəvvür etmələri də kökündən yanlış idi.

(davamı 2-ci səhifədə)



# Heydər Əliyevin akademik heyətlə tarixi

(əvvəli 1-ci səhifədə)

Əslində bu meyl də son nəticədə Elmlər Akademiyasının bağlanması və ya əhəmiyyətsiz bir qüruşa çevrilməsinə gətirib çıxara bilərdi. Çünki nəinki iqtisadi böhrandan hələ qurtara bilməmiş yeni qurulmuş Azərbaycan Respublikası, hətta inkişaf etməkdə olan və ya inkişaf etmiş ölkələrdə də Elmlər Akademiyaları əsasən dövlət büdcəsi hesabına maliyyələşdirilir. İnnovasiya və sahibkarlıq fəaliyyəti ilə də məşğul olan Elmlər Akademiyalarının əldə etdikləri əlavə gəlirlər inkişaf proseslərinə stimül versə də, onların müstəqil şəkildə fəaliyyət göstərmələrinə tam təminat verə bilmir. Bu mənada Prezident Heydər Əliyevin 31 yanvar 1997-ci il tarixdə keçirilən görüşdə dönə-dönə Azərbaycan Elmlər Akademiyasının dövlət elmi müəssisəsi olmasını xatırlatması bu elmi təşkilatın fəaliyyətinə verilən qiymətdən çox, qurumun statusunu və vəzifələrini düzgün başa düşməyə çağırışın ifadəsidir: "Bunu deməyə məcburam ki, Azərbaycan Respublikasının müstəqil Azərbaycan Elmlər Akademiyası Azərbaycanın ən yüksək elmi müəssisəsi, elmi təşkilatıdır... Azərbaycan Elmlər Akademiyası dövlət akademiyasıdır, Prezidentin birbaşa himayəsi altındadır və Prezidentin qarşısında cavabdehdir.

...Bir tərəfdən deyirsiniz ki, Akademiyani kimsə dağıtmaq istəyir, digər tərəfdən də qərar qəbul etməsiniz ki, Akademiyaya özünü idarə edən təşkilatdır, müstəqildir, filandır, heç kəsdən asılı deyil... Elə bu dağıntı işini özünüzdə etmisiniz. Nizamnamə pozulanda hər şey ola bilər... Ona görə də öz səhvlərinizin belasını çəkirsiniz və mən buna yol verə bilmərəm".

Dünya təcrübəsi və müstəqil Azərbaycan dövlətinin realığı Ulu Öndər Heydər Əliyevin nə qədər uzaqgörən və obyektiv mövqedə olduğunu təsdiq edir. Sonralar Milli Elmlər Akademiyasının Heydər Əliyev tərəfindən 2 yanvar 2003-cü ildə təsdiq edilmiş yeni Nizamnaməsində, Prezident İlham Əliyevin 2016-cı ildə təsdiq etdiyi Azərbaycan Respublikasının Elm haqqında Qanununda, AMEA-nın 2014-cü il və 2023-cü il tarixli Nizamnamələrində Milli Elmlər Akademiyasının ali dövlət elmi təşkilatı olması prinsipi əsas maddə kimi öz əksini tapmış və digər müddəalar həmin prinsip əsasında formalaşdırılmışdır. Bu, Milli Elmlər Akademiyasının statusunu müəyyən edilməsinin və fəaliyyətini davam etdirməsinin ana xəttini müəyyən edən əsas müddədir.

Görkəmli dövlət xadimi Heydər Əliyev 31 yanvar 1997-ci il görüşündə Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının müstəqillik dövründəki statusu ilə yanaşı, əsas məqsəd və vəzifələri haqqında da konkret fikirlər irəli sürmüş, bu haqda akademiya rəhbərlərinə ən doğru yolu göstərmişdir: "Azərbaycan Elmlər Akademiyası Respublikamızın dövlət müstəqilliyinə xidmət etməlidir və Azərbaycan elminin inkişaf etməsində aparıcı rolunu oynamaqlıdır. Azərbaycan Prezidentini, hökuməti bunun üçün bütün imkanları yaradacaqdır.

Bu vəzifələri yerinə yetirmək üçün siz elmin inkişafı haqqında müəyyən bir mərhələdə strategiyanızı və taktikanızı müəyyən etməlisiniz, onu təsdiq etməlisiniz və Azərbaycan Prezidentinə təqdim etməlisiniz".

Görkəmli dövlət xadimi Heydər Əliyevin tələb və təklif etdiyi müddəalar Milli Elmlər Akademiyasının dünyəvi təcrübəsi və ölkə realığı əsasında təsdiq olunmuş qızıl qaydasıdır. Həmçinin Azərbaycan Elmlər Akademiyası



sının strategiyasına və strukturuna da xalqımızın milli maraqları və müstəqil dövlətimizin mənafələri baxımından yanaşaraq, elm sahəsində islahatların aparılması zərurəti haqqında Prezident Heydər Əliyevin 31 yanvar 1997-ci ildə irəli sürdüyü tələblər davamlı inkişafı bağlı olan aktual prinsip kimi daim zaman-zaman həyata keçirilərkə davam edir.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyevin Elmlər Akademiyasının rəhbərliyi və elmi heyəti ilə 31 yanvar 1997-ci il tarixdəki görüşündə müzakirə edilən digər məsələlərin hamısında xalqımızın və müstəqil dövlətimizin maraqları və mənafələri mövqeyindən çıxış edilmişdir. Prezident Heydər Əliyevin bu tarixi görüşdə irəli sürdüyü Azərbaycan tarixinin, xüsusən XIX-XX əsrlər tariximizin yenidən yazılması zərurəti haqqındakı tələbi də keçmiş sovet ideologiyasının prinsiplərindən yaxa qurtarmağa və yeni tarixi dövrün tələbləri əsasında xalqımızın obyektiv reallıqlara və arxiv sənədlərinə əsaslanan gərək tarixinin yazılıb yeni nəsilərə çatdırılması ideyasına xidmət edir: "İndi vəzifə ondan ibarətdir ki, Azərbaycan tarixi yenidən yazılmalıdır... Mən demişəm ki, Azərbaycanın XX əsr tarixi yazılmalıdır. Mən bunu niyə belə demişəm? XX əsr çox mürəkkəb bir əsrdir. Bu əsrdə dünyada və respublikamızın həyatında baş vermiş ictimai-siyasi hadisələr məlumdur. Ancaq bu, XX əsrdə yaşadığımız ideologiyaya və onun konsepsiyasına görə bizim tariximiz təhrif olunmuşdur. Ona görə də mən çox çalışıram ki, biz XX əsr tariximizi tez yazaq. Çünki, bilirsiniz, tariximiz bir tərəfdən təhrif olunur, digər tərəfdən isə keçmişdə nə varsa, götürüb qəzetlərdə, kitablarda qaralamağa, pisləməyə başlayıblar... İndi Akademiyanın qarşısında duran əsas vəzifələrdən biri də Azərbaycan xalqının XIX-XX əsrlər tarixinin yazılmasıdır".

Milli Elmlər Akademiyasının 50 illik yubileyinin keçirilməsi, Azərbaycanın tarixi Atlasının hazırlanması, yeni nəsil elmi kadrların yetişdirilməsi, Milli Ekologiya Fondunun yaradılması, arxiv işinin yenidən qurulması, 20 Yanvar hadisələrinə obyektiv siyasi-elmi qiymət verilməsi, görkəmli elm xadimlərinin yubileylərinin qeyd olunması, gənclərin elmi fəaliyyətə cəlb edilməsi kimi həlli zəruri olan məsələlər ətrafında aparılan müzakirələr və qəbul edilən qərarlar miqyasına və əhəmiyyətinə görə 31 yanvar 1997-ci il görüşünün ölkə Prezidenti ilə alimlərin dialoqundan çox, müstəqillik dövründə Elmlər Akademiyasının problemlərinə və vəzifələrinə həsr edilmiş müşavirə səviyyəsində keçirildiyini göstərir. Bu tarixi görüş və

müzakirələrdə Heydər Əliyevin göstərdiyi yol Elmlər Akademiyasını müstəqillik adı altında yanlış fəaliyyət göstərməkdən qurtarıb, düzgün istiqamətdə inkişaf etdirilməsinə müəyyən etmişdir. Həmin tarixi görüşdə iştirak etmiş akademik Cəmil Quliyev çıxışında 31 yanvar 1997-ci il görüşünü Elmlər Akademiyasının xilas hadisəsi, Heydər Əliyev tərəfindən xilas edilməsi hadisəsi kimi dəyərləndirmişdir: "Azərbaycan Elmlər Akademiyası ətrafında gedən söhbətlər həmişə məlumdur... Azərbaycan Elmlər Akademiyasını bu gün Siz xilas etdiniz... Siz akademiyanın ləğvi barədə bütün dedi-qodulara son qoydunuz..."

Beləliklə, görkəmli dövlət xadimi Heydər Əliyevin akademik heyətlə keçirilmiş 31 yanvar 1997-ci il tarixli görüşü ilə Elmlər Akademiyasının ləğv edilməsi, statusunun dəyişdirilməsi, elmi tədqiqat institutlarının bağlanması kimi cəmiyyətdə gedən təsdiqlənmişdir. Elmlər Akademiyasının mahiyyətini ifadə edən "ali dövlət elmi təşkilatı" formatı Ulu Öndər Heydər Əliyevin dahiyənə dəqiqliklə müəyyən etdiyi təyinatdır.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyevin elm xadimləri ilə görüşündə elmi ictimaiyyətin diqqətinə çatdırdığı qəti mövqe ilə Elmlər Akademiyasının statusu, fəaliyyət istiqaməti müəyyən edilmişdir: "Bir şeyi bilməlisiniz ki, - bu mənim fikrimdir, Azərbaycan Elmlər Akademiyası respublikamızın ən yüksək elmi müəssisəsidir. O, Azərbaycan dövlətinə məxsusdur. Son illərdə tək-cə Azərbaycanda yox, dünyanın hər yerində müxtəlif akademiya yaranır. Eşidirsən ki, filan yerdə akademiya yaranıb, filankəs o akademiya üzv seçilib... Əgər belə desək, bu, özəl akademiya... Amma Azərbaycan dövlətinin ən yüksək elmi müəssisəsi Respublikamızın Elmlər Akademiyasıdır... Bu akademiyanın işi və orada işləyənlərin səviyyəsi, şübhəsiz ki, başqalarından yüksəkdir, yüksək də olacaqdır".

Elmlər Akademiyası heyəti ilə Prezident İqamətgahındakı 31 yanvar 1997-ci il tarixli görüş Akademiyaya

Milli Elmlər Akademiyası statusunun verilməsinə aparan yolun başlanğıcıdır. Bu tarixi görüşdən sonra Elmlər Akademiyasının rəhbər heyətinin yenidən təşkili, həyata keçirilən digər dəyişikliklər Akademiyaya rəsmi şəkildə ali dövlət elmi təşkilatı statusunun verilməsi anlayışını ifadə edən Milli Elmlər Akademiyası haqqında qərarın qəbul edilməsinə doğru istiqamətləndirilmişdir.

Elmlər Akademiyasının kollektivi Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyevin alimlərlə keçirdiyi 31 yanvar 1997-ci il tarixli görüşün mahiyyəti və əhəmiyyətini yüksək dəyərləndirmiş, Akademiyanın gələcəyinə göstərilən dövlət qayğısını minnətdarlıqla qarşılamışdır. İlk dəfə Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Elmi İrs Arxivindən əldə etdiyimiz sənədlər 31 yanvar 1997-ci il tarixli görüşün doğurduğu əks-sədanı bütün reallıqları ilə birlikdə əyani şəkildə görməyə, konkret detalları ilə təsvir etməyə imkan yaradır. Bu baxımdan Prezident İqamətgahında keçirilmiş tarixi görüşdən dərhal sonra, 5 fevral 1997-ci il tarixdə Elmlər Akademiyasının Rəyasət Heyətinin iclasında Akademiyanın Ümumi Yığıncağının çağırılması haqqında qərarın qəbul edilməsi və 7 fevral 1997-ci ildə Ümumi Yığıncağın keçirilməsi akademik təşkilatın elmin inkişafına və alimlərlə göstərilən dövlət qayğısına yüksək əhval-ruhiyyə ilə cavab vermələrini əks etdirir.

Azərbaycan Elmlər Akademiyasının 7 fevral tarixdə keçirilmiş Ümumi Yığıncağında Rəyasət Heyətinin iclasında təsdiq olunmuş gündəliyə əsasən Elmlər Akademiyasının üzvlərini və onun rəhbər orqanlarının seçkiləri haqqında Əsasnamənin II bəndininin 5-ci bəndinə müvafiq olaraq yeni müddətdə Azərbaycan EA-nın prezidenti seçkilərinin keçirilməsi məsələsi müzakirə olunmuşdur. Bununla belə, 7 fevral 1997-ci il tarixdə öz işinə başlayan Ümumi Yığıncaqda təşkilatı məsələyə baxılsa da, Akademiyanın üzvləri çıxış edərək Prezident İqamətgahındakı 31 yanvar 1997-ci il tarixli görüş haqqında təəssüratlarını bölüşmüş, həmin tarixi günün dərsləri və çağırışlarını diqqət mərkəzinə çəkmişlər. Bu mənada Elmlər Akademiyası Ümumi Yığıncağının 7 fevral 1997-ci il tarixli iclası Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyevin elm siyasəti, Akademiyanın müstəqillik dövründəki statusu məsələsi və vəzifələrinə həsr edilmiş forum təsiri bağışlayır. Elmlər Akademiyasının Ümumi Yığıncağında çıxış edənlərin görkəmli dövlət xadimi Heydər Əliyevin uğurlu dövlətçilik fəaliyyəti, apardığı məqsədyönlü elm siyasəti, Akademiyanın rolu və

vəzifələri haqqındakı fikirləri elm tariximizin əhəmiyyətli səhifələridir. AEA Ümumi Yığıncağının 7 fevral 1997-ci il tarixli iclası müstəqil Azərbaycan dövlətinin elm siyasətinin cəmiyyətdə dərk olunması və şərh edilməsini əks etdirən akademik yığıncaq kimi də tarixi hadisədir. Ümumi Yığıncağın bu iclası Azərbaycan alimlərinin mövqeyi, dünyabaxışı haqqında da aydın təsvir yaradır. Ümumi Yığıncağın təşkilatı məsələyə baxılmasına qədərki giriş hissəsinə sədrlik edən akademik Eldar Salayev 31 yanvar 1997-ci il tarixdə Prezident İqamətgahında görkəmli dövlət xadimi Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə keçirilən görüşü "nəinki Akademiyanın həyatında, eyni zamanda, Azərbaycan elmində tarixi bir hadisə" kimi qiymətləndirilmişdir.

Qeyd etmək lazımdır ki, çıxış edənlərin hamısının nitqlərində Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyevin çoxillik dövlətçilik fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi və Akademiyaya qayğısı diqqət mərkəzində olmuşdur. Elmlər Akademiyasında 31 yanvar 1997-ci il görüşünün tarixi hadisə olduğu dərin dərk edilmiş, Prezident Heydər Əliyevin müstəqillik dövründə yeni Akademiya quruculuğu sahəsində irəli sürdüyü müddəaların bütün aspektləri təhlil edilərək yüksək qiymətləndirilmişdir.

**Akademik İsmayıl İbrahimov** Prezident İqamətgahındakı görüşün ümumiyyətlə elmin və konkret olaraq Akademiyanın inkişafına göstərilən dövlət qayğısının xüsusi əməli ifadəsi olduğunu nəzərə alaraq, Prezident Heydər Əliyev minnətdarlıq məktubu göndərilməsi təklifi ilə çıxış etmişdir: "Hörmətli Akademiyaya üzvləri, yəqin razı olarsınız ki, biz bu günlər Akademiyamızın tarixində onun təsisindən sonrakı böyük hadisələrdən birinin, bəlkə də ən böyük hadisənin iştirakçılığıyıq. Müstəqil Azərbaycan dövlətinin başçısı, Respublika Prezidenti Heydər Əliyev öz qərarına Akademiyanın tam geniş tərkibini davət edib, Akademiyamızın keçmiş, bu gün və gələcək fəaliyyəti barədə fikir mübadiləsi aparıb, dövlət akademiyasının gələcək inkişaf yolları üçün göstərişlər verib. Bu qoyulan vəzifələrin yerinə yetirilməsi üçün müəyyən şəraitin yaradılması məqsədilə Akademiyaya heyətinin və ümumiyyətlə Akademiyaya işçilərinin maddi təminatı məsələsi də Respublika Prezidentinin diqqət mərkəzində olmuş və həll edilmişdir.

Keçirilən böyük görüşün nəticələrini nəzərə alaraq, təklif edirəm ki, bugünkü ümumi iclasımız adından Respublika Prezidentinə müraciət qəbul olunması Rəyasət Heyətinə tapşırılsın".



# görüşü və Akademiyanın statusu məsələsi

Ümumi Yığıncaqdakı çıxışların hər biri Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyevin alimlərlə görüşünün mahiyyəti və əhəmiyyəti haqqındakı akademik baxışların ifadəsidir. Bütövlükdə Akademiya üzvlərinin çıxışları müstəqil Azərbaycan dövlətinin elm siyasətinin və Akademiyanın inkişafı strategiyasının konseptual əsasları haqqında Heydər Əliyev təliminin mahiyyətini açıqlanmasına və qarşıya qoyulan vəzifələrin müəyyən edilməsinə həsr edilmişdir.

**Akademik Bəkir Nəbiyev:** "Biz hamımız düz bir həftə bundan əvvəl Prezident Aparatında keçirilən görüşün təsiri altındaydıq... Bəli, sırası elmi işçidən başlamış Akademiya üzvlərinə qədər hamının məvacibi artırılmışdır... Lakin bizi daha çox mütəəssir edən Respublikanın Prezidenti Heydər Əliyev cənablarının Akademiya və Azərbaycan elmi haqqında yüksək səriştəli nitqidir.

...Elmlər Akademiyası ətrafında yaranmış qeyri-müəyyənliyin sükut buzunu sındıran bu tarixi görüşdən irəli gələn vəzifələrin yerinə yetirilməsi üçün görülməli işlər inanırıq ki, bizim bundan sonra keçiriləcək daha geniş və işgüzar yığıncaqlarımızda müzakirələrin predmeti olacaqdır".

**Akademik Musa Rüstəmov:** "Əlbəttə, bu özü böyük tarixi hadisədir ki, Respublika Prezidenti EA-nın üzvlərini şəxsən qəbul etmiş, Azərbaycan elminə olan münasibətini göstərmişdir... Bu, Elmlər Akademiyasının inkişafına çox böyük təsir göstərəcəkdir. Prezident həmçinin öz çıxışında gələcək inkişaf yollarını da göstərmişdir... Bütün bunlar imkan verəcək ki, Akademiya gənclər də cəlb olunsunlar".

**Akademik Ziya Bünyadov:** "Bir həftə bundan qabaq birinci dəfə idi ki, Respublika Prezidentinin iqtisadçılarında Akademiyanın işçiləri ilə belə görüş keçirilirdi... Nəhayət, Prezidentimiz bizi toplayıb Akademiyanın qayğısını izah etdi, Akademiyanın gələcək həyatı üçün təhlükəli olan sözləri kənarlaşdırdı. Onun bizə tövsiyə etdiyi məsələlərlə addımlamalıyıq. Biz artıq XXI əsrin astanasındaydıq."

**Akademik Asəf Nadirov:** "Akademiyanın həyatında yeni dövr başlayır... Müstəqillik əldə ediləndən sonra 5 dəfə dəyişən hakimiyyət strukturları respublikamıza ağır zərbə vurduğu kimi, Akademiyamıza da ağır zərbə vurdu. Hətta məsələ o yerə çatmışdı ki, Akademiyanın ləğvi məsələsi irəli sürülmüşdü. Lakin 1993-cü ildə xalqın tələbi ilə yenidən hakimiyyətə gələn Heydər Əliyev cənabları təkə Akademiya da yox, respublikamızın həyatında böyük dönüş yaratdı... Artıq bizi gözələn təhlükə nəinki sovuşdu, bizim respublikanın başqa ölkələr qarşısında nəyə qadir olduğu göstərildi. Bu cəhətdən Heydər Əliyev cənablarının uzaqgörən, müdrik siyasətinə heyranam.

Heydər Əliyev cənabları eyni zamanda, göstərdi ki, Akademiyanın böyük intellektual imkanları var. Bu xalq gələcək dünya sivilizasiyasına öz töhfələrini verə bilər.

...1970-80-ci illəri xatırlayıram... Azərbaycandakı yüksəliş hörmətli Prezidentimizin yüksəlişi idi... Azərbaycan alimləri, elmlər doktorları 3 dəfədən çox artı. Heydər Əliyev cənablarının müdrikliyi göstərir ki, bundan sonra da Akademiyanın inkişafı üçün yeni addımlar atılacaq.

Mən də 31 yanvardakı görüşün təsiri altındayam... Akademiya heç vaxt belə status verilməmişdi. ...Elmlər Akademiyası bütün siyasi proseslərdə Respublika Prezidentini dəstəkləyir və bundan sonra da dəstəkləyəcəkdir."

AEA Ümumi Yığıncağında çıxış edən **akademik Fuad Qasımozadə**



Azərbaycan tarixinin Heydər Əliyev epoxasının mühüm tarixi hadisələrini nəzərə çatdırırdı: "Sizi inandırırım, əvvəllər Moskvada deyəndə ki, biz Azərbaycandanıq, çoxusu belə bir respublikanı tanımırdılar. Ancaq Bakını tanıyırdılar. Onu da nefti ilə tanıyırdılar. Hörmətli Prezidentimiz orada 5 il işləyəndən sonra Azərbaycanı şöhrətləndirdi... İndi bizim respublika ilə hesablaşılır.

Heydər Əliyev cənabları uzun müddət Azərbaycana rəhbərlik edərək Leonid İliç Brejnev 3 dəfə Azər-

naye Universitetinin kafedra müdiri, müxbir üzv Rafiq Əliyev, Bakı Dövlət Universitetinin kafedra müdirləri akademik Vasif Babazadə və müxbir üzv Məsumə Məlikova, Fizika İnstitutunun laboratoriya müdiri akademik Teyyar Cəfərov ölkə maraqlarına xidmət edən elm və təhsil siyasətinin uğurla həyata keçirilməsi və Elmlər Akademiyasının yenidən qurulması yollarında uzun illər ərzində davamlı olaraq fəaliyyət göstərməklə vaxtilə Ümummilli lider Heydər Əliyev tərəfindən müəyyən edilmiş strategiyanın böyük inkişafa

respublikamızın böyük rəhbərinə nə qədər hörmət yüksəlmiş və get-gedə də yüksəlməkdədir.

31 yanvar 1997-ci il doğrudan da tarixi bir gündür. Möhtərəm Prezidentimiz Heydər Əliyevlə görüş zamanı onun nitqi hamımızı heyran etdi. Həmin çıxışda möhtərəm Prezidentimiz Elmlər Akademiyasına yüksək qiymət vermiş, müstəqil Azərbaycanın müstəqil elmi haqqında əsaslı fikirlər irəli sürmüşdür.

...Tamamilə belə hesab edirəm ki, müstəqil Azərbaycan elminin stra-



tegiası barədə düşünülməlidir... Təhsil və elm münasibətlərinə yenidən baxılmalıdır!!!"

**Akademik Telman Əliyevin çıxışından:**

"...Artıq 40 ildir ki, Akademiyada işləyirəm. Bu 40 ilin müddətində ilk dəfə olaraq Akademiyamızın, elminin strategiyasının belə düzgün qoyulmasının... şahidiyəm... Bundan belə nəticə çıxartdım ki, elimizi çirməyib yeni formada işimizi qurmalıyıq... İndi Akademiyada əsl işləmək şəraiti yaranıb. İndi bizim Akademiya daha çox xeyir verə bilər. Biz islahat keçirməliyik... Biz gerek paylanmış informasiya sistemi yaradaq. Belə olduqda ümumdünya informasiya sistemlərinə qoşula bilərik."

**Akademik Vasif Babazadənin çıxışından:** "1990-cı illərin əvvəllərində Azərbaycan xalq cəbhəsi hakimiyyətə olarkən Akademiyamızın qalib-qalmaması haqqında söhbətlər gedirdi. Xalqın iradəsi ilə... Heydər Əliyev cənabları hakimiyyətə gələndən sonra bu cür hakimiyyətə son qoyuldu... 3 ilə yaxındır ki, cəbhə bölgələrində qan tökülmür. Azərbaycan artıq özünün müstəqil konstitusiyasını qəbul edib. Lissabon Sammitində Azərbaycanın haqq sözü bütün dünyaya yayıldı".

**Akademik Akif Əlizadənin çıxışından:** "Azərbaycan Respublikası müstəqillik əldə edəndə ağır günlər keçirib. Şükürlər olsun ki, Heydər Əliyev cənablarının say və bacarığı nəticəsində xalqımız böhrandan çıxma bilmişdir... Siyasi sabitlik bərqərar olmuşdur.

...Neft kontraktları ilə əlaqədar tez-tez xaricdə oluram. Orada ardıcıl olaraq şahidi oluram ki, dövlətimizin,

**Müxbir üzv Məsumə Məlikova:** "31 yanvar Akademiyamızın tarixində yeni səhifədir. Görüş bununla əlamətdardır ki, möhtərəm Prezidentimiz Akademiyamızın qarşısında mühüm vəzifələr irəli sürdü və elmin müxtəlif sahələri üzrə istiqamətləri müəyyən etdi.

...Hazırda respublikamız demokratiya yolu ilə inkişaf edir... İlk dəfədir ki, Azərbaycan Respublikası beynəlxalq miqyasda öz yerini tutmuşdur. Hüquqi islahatlar keçirilir. Bütün bunlar Heydər Əliyev cənablarının xidmətəridir".

Göründüyü kimi, 31 yanvar 1997-ci ildə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyevin Elmlər Akademiyasının rəhbər heyəti və respublikamızın tanınmış alimləri ilə görüşü və həmin görüş zamanı dövlət başçımız tərəfindən irəli sürülmüş vəzifələr ölkə elminin və Akademiyamızın inkişafında mühüm rol oynamışdır. Bu tarixi görüşdə və ondan sonra keçirilmiş Elmlər Akademiyasının Ümumi Yığıncağında aşağıdakı məsələlər həll edilmişdir:

1. Elmlər Akademiyasının bağlanması, ləğv edilməsi haqqındakı fikirlərə son qoyulmuşdur.

2. Akademiyamızın statusu məsələsi həll edilmişdir.

3. Ölkəmizin akademiya qurumuna Milli Elmlər Akademiyası statusu verilmişdir.

4. Müstəqillik şəraitində Akademiyamızın yenidən qurulmasının zəruriliyi meydana qoyulmuş, bundan sonrakı dövr üçün əsas istiqamətləri müəyyən olunmuşdur.

5. Elmlər Akademiyasının müstəqil Azərbaycan dövlətimizin inkişaf etdirilməsinə xidmət etməsi xətti müəyyən olunmuşdur.

6. Elmlər Akademiyasının yeni inkişaf strategiyasının hazırlanması tapşırığı verilmişdir.

7. Azərbaycan alimlərinin müstəqil Azərbaycan dövlətinin rəhbərinin ətrafında daha sıx birləşdirilməsi təmin edilmişdir.

8. Nəhayət, 31 yanvar 1997-ci il tarixdə Prezident İqamətqahında Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyevin bir qrup elm adamlarının iştirakı ilə elmin və Akademiyamızın inkişafı ilə əlaqədar müəyyən etdiyi siyasi xətt, irəli sürdüyü müddəalar, qarşıya qoyduğu vəzifələr Akademiyamızın 7 fevral 1997-ci il tarixli Ümumi Yığıncağında ölkəmizin elmi ictimaiyyətinə, Akademiyamızın əməkdaşlarına çatdırılmışdır.

9. Elmlər Akademiyası yeni inkişaf mərhələsinə qədəm qoymuşdur.

**Ən nəhayət,** Azərbaycan Elmlər Akademiyasının 7 fevral 1997-ci il tarixli iclasında gizli səsvermə ilə **akademik Fəraməz Maqsudov** Akademiyamızın Prezidenti seçilmişdir. Həsəblama Komissiyasının sədri, Zoologiya İnstitutunun direktoru, **akademik Musa Musayevin rəhbərliyi** (üzvlər **akademik Hacıbəy Sultanov, akademik Toğrul Şahtaxtinski**) ilə aparılan səsvermədə iştirak edən 34 nəfər Akademiyamızın haqiqi üzvündən 33 nəfəri akademik Fəraməz Maqsudovun lehinə, 1 nəfər isə əleyhinə səs vermişdir.

Elmlər Akademiyasının kollektivi adından Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyevə ünvanlanmış **Müraciət** həm dövlət başçısının ölkənin və elmin inkişafı sahəsindəki böyük xidmətlərinə verilən yüksək elmi qiymətin, həm Elmlər Akademiyasının minnətdarlıq borcunu ifadəsi və həm də alimlərimizin müstəqil Azərbaycan Respublikasının rəhbəri qarşısındakı yeni öhdəliklərinin bəyannaməsidir.

(davamı 4-cü səhifədə)



# Heydər Əliyevin akademik heyətlə tarixi görüşü və Akademiyanın statusu məsələsi

(əvvəli 3-cü səhifədə)

Ümumi Yiğıncaqda akademik Bəkir Nəbiyevin səsləndirdiyi dərin məzmunlu malik olan həmin tarixi müzakirə deyilirdi:

**"Azərbaycan Respublikasının Prezidenti H.Ə.Əliyev cənablarına Azərbaycan Elmlər Akademiyası Ümumi yığıncağı iştirakçılarının MÜRACİƏTİ**

Möhtərəm Prezident!

Respublikamızın elmi ictimaiyyəti Sizin Elmlər Akademiyasının üzvləri ilə görüşünüzü tarixi bir hadisə kimi yüksək qiymətləndirir. Çoxdan gözlədiyimiz bu görüşdə Siz maddi sıxıntı keçirən alimlərə yaşamaq və işləmək üçün maddi-mənəvi qarant verdiniz. Öz tarixi ənənələrini və nüfuzunu itirmək təhlükəsi altında olan, 1989-cu ildən bəri elmə dəxli olmayan bir para yarımçıq siyasətçilər, səriştəsiz rəhbərlər tərəfindən mənfi imici yaradılmış Akademiyanın cəmiyyətdə özünəməxsus rolunu və statusunu müəyyən etməklə elminizin gələcək inkişafına zəmin yaratdınız. Sizin çox doğru olaraq qeyd etdiyiniz kimi, Azərbaycan Elmlər Akademiyası Azərbaycan dövlətinə mənsubdur və bilavasitə Respublika Prezidentinin tabeliyində olmalıdır.

Möhtərəm Prezident! Özünüzün dediyiniz kimi Akademiyanın 52 illik tarixinin yarısından çoxu Sizin həyatınız və rəhbərliyinizlə bağlı olmuşdur. Məhz Sizin rəhbərliyiniz dövründə Azərbaycan Elmlər Akademiyası dünya şöhrəti qazanmış, burada çalışan alimlər dövlətin diqqət və qayğısı ilə əhatə olunmuşlar. Bu gün Akademiyada çalışan istedadlı alimlərin bir çoxu Sizin xeyriyyəçiliklə keçmiş SSRİ-nin ən nüfuzlu ali təhsil mərkəzlərində oxumuş, yüksək ixtisaslı kadrlar kimi Vətənə qayıtmışlar.

Hörmətli Prezident! Siz bu tarixi görüşdə müstəqil Azərbaycan Respublikasının Elmlər Akademiyasının strateji konsepsiyasının əsas istiqamətlərini müəyyən etdiniz. Xalqımızın müstəqillik şəraitində siyasi, iqtisadi və mənəvi sahələrdəki problemlərinin həllində alim və elmin rolunun nədən ibarət olduğunu göstərdiniz. Sizin xalqımızın tarixinə, mənəvi mədəniyyətinə xüsusi diqqətiniz, iqtisadi çətinliklərə baxmayaraq bu sahələrin öyrənilməsinə, XIX-XX əsrlər tariximizin tədqiqinə xüsusi maddi təminat verməyiniz böyük vətəndaşlıq xidmətidir.

Elmlər Akademiyasının alimləri Sizin müdrik daxili və xarici siyasətinizi həmişə dəstəkləmişlər və bundan sonra da dəstəkləyəcəklər. Onlar bunu Respublikamızın həyatının ən çətin anlarında sübut etmişlər. Bütün Azərbaycan xalqı kimi alimlər də mövcud hakimiyyətə zidd qüvvələrin qanunsuz hərəkətlərini pisləmiş, xalqımızın seçdiyi Prezidenti qətiyyətlə dəstəkləmişlər.

Möhtərəm Prezident!

Elmlər Akademiyasının alimləri Sizin qayğı və diqqətinizdən ruhlana-raq Azərbaycan elminin inkişaf etdirilməsi və suveren, müstəqil Azərbaycan Respublikasının tərəqqisi üçün əllərindən gələni edəcəklər.

Sizə Azərbaycan xalqının rifahı naminə gərgin, yorulmaz fəaliyyətinizdə daha böyük uğurlar arzulayırıq!

AEA Ümumi Yiğıncağının iştirakçıları, 7 fevral 1997-ci il".

Göründüyü kimi, Elmlər Akademiyası rəhbərliyi və elmi heyətinin



elmi və siyasi əhəmiyyətə malikdir. Məhz həmin Fərmanla müstəqil Azərbaycan Respublikasında ölkəmizin və xalqımızın milli və dövlətçilik mənafələrinə xidmət edən Akademiya yaratmaq quruculuğu başa çatdırılmışdır. Ulu Öndər Heydər Əliyev 15 may 2001-ci il tarixdə imzaladığı Fərmanla bundan əvvəlki rəhbərliyin təsdiq etdiyi "Azərbaycan Elmlər Akademiyasının statusu haqqında"ki 15 may 1991-ci il tarixli sərəncamın mətnində qeyd edilmiş Akademiyayı ölkədən təcrid edilməyə aparan, müstəqillik dövrünün dərk olunmamış eyforiyasından

doğan "müstəqil" ifadəsini "milli" sözü ilə əvəz etməklə və "ali dövlət elmi təşkilatı" ifadələrini dövlət sənədi səviyyəsində rəsmiləşdirməklə Elmlər Akademiyasının müstəqillik dövründəki strategiyasını müəyyən etmişdir. Heydər Əliyevin "Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası haqqında"ki 15 may 2001-ci il tarixli Fərmanın preambula hissəsində öz əksini tapmış müddəalar və əsas istiqaməti müəyyən edən ayrıca maddədə ifadə olunan mətləblər Azərbaycan elminin və Elmlər Akademiyasının müstəqillik dövründəki gələcək inkişafının əsas mahiyyətini və istiqamətlərini özündə əks etdirir. Fərmanda deyilirdi: "Azərbaycan Respublikasında milli elmi potensialın qorunub saxlanması, gücləndirilməsi, xalqımızın tarixi və mədəniyyəti ilə bağlı araşdırmaların müasir standartlar səviyyəsində aparılmasının təmin edilməsi, fundamental elmi tədqiqatların əlaqələndirilməsi işinin təkmilləşdirilməsi, elmi fəaliyyətin həyata keçirilməsi üçün daha əlverişli şəraitin yaradılması məqsədilə qərara alıram:

1. Azərbaycan Elmlər Akademiyasının ali dövlət elmi təşkilatı olduğunu nəzərə almaqla Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası adlandırılınsın.

2. Azərbaycan Elmlər Akademiyası bir ay müddətində Akademiyanın Nizamnaməsinin layihəsini, onun strukturu ilə, habelə elmi potensialından və tərkibindəki müəssisələrin maddi-texniki bazasından istifadə olunmasının effektivliyinin artırılması ilə bağlı təkliflərin hazırlayıb, Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə təqdim etsin.

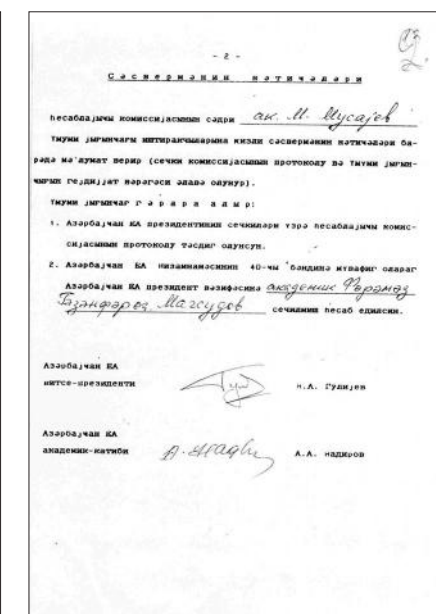
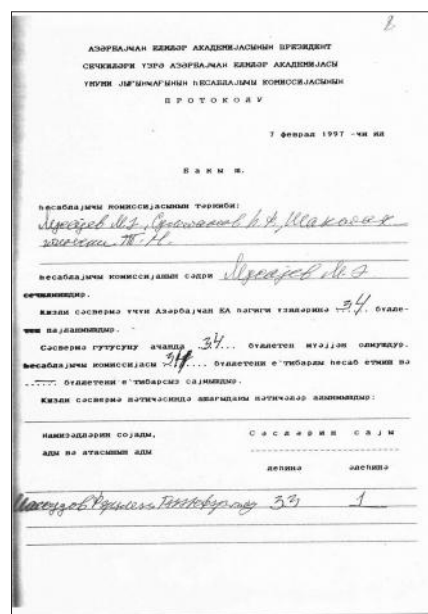
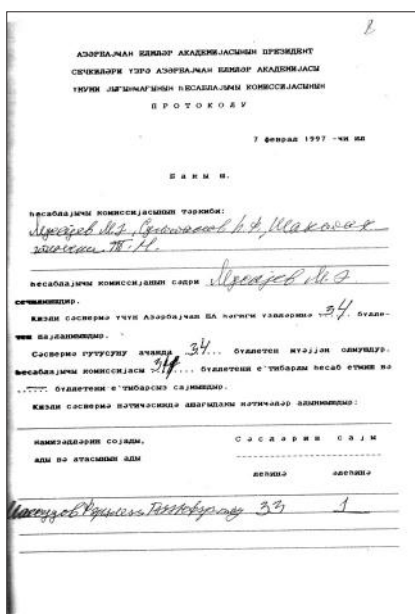
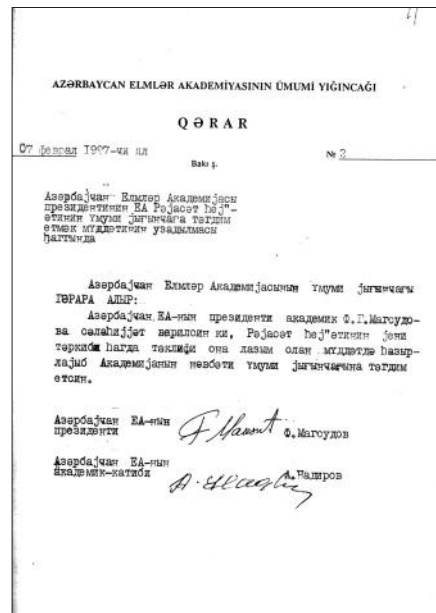
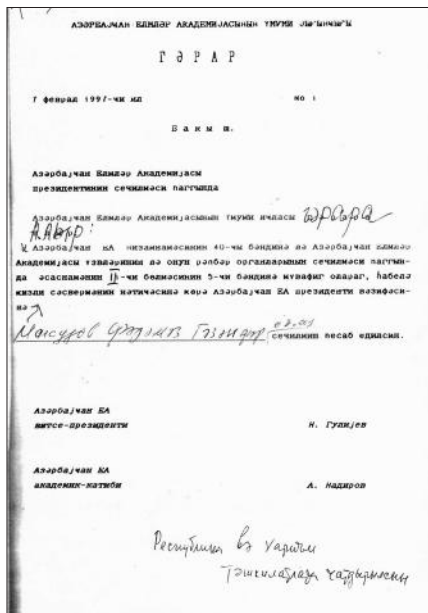
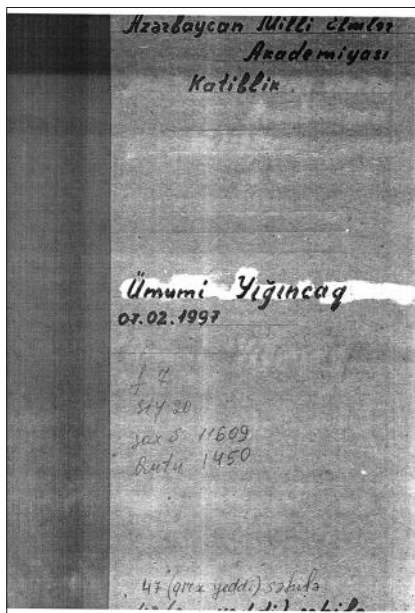
3. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti bu Fərmandan irəli gələn məsələləri həll etsin.

4. Bu Fərman imzalandığı gündən qüvvəyə minir.

Heydər Əliyev  
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 15 may 2001-ci il, №4844".

Bütün bunlara görə Ümummilli lider Heydər Əliyevin "Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası haqqında"ki 15 may 2001-ci il tarixli Fərman Milli Elmlər Akademiyasının müstəqillik dövrünün fəaliyyət proqramı və yol xəritəsidir. Bundan sonra görkəmli dövlət xadimi Heydər Əliyev 4 yanvar 2002-ci il tarixdə "Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Nizamnaməsinin təsdiq edilməsi haqqında" Fərmanı imzalamaqla "ali dövlət elmi təşkilatı" statusu verdiyi akademik qurumun müstəqillik epoxasındakı fəaliyyətini yeni üfqlərə çıxarmışdır.



Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əliyevlə 31 yanvar 1997-ci il görüşü Akademiyanın inkişafında yeni tarixi mərhələnin - müstəqillik dövrünün əsaslarını, gələcək fəaliyyətinin əsas istiqamətlərini müəyyən etmişdir. Ona görə 31 yanvar 1997-ci il görüşü, yaxud müşavirəsi müstəqil Azərbaycan dövlətinin elm siyasətinin prioritetlərini meydana qoymuş mühüm hadisədir. Prezident Heydər Əliyevin sədrliyi ilə aparılan müzakirələr, qarşıya qoyulan vəzifələr Azərbaycan Elmlər Akademiyasının müstəqillik dərsləri kimi xüsusi əhəmiyyətə malikdir. Bundan sonra Heydər Əliyevin im-

zaladığı 15 may 2001-ci il tarixli Fərmanla Akademiyaya Milli Elmlər Akademiyası statusu verilməsi ilə bu ali dövlət elmi təşkilatının Azərbaycan elminin keçmiş sovet ideologiyasının təsirlərindən ayrılaraq, xalqımızın milli maraqlarına və ölkəmizin dövlətçilik mənafələrinə xidmət etmək vəzifəsinə doğru istiqamətləndirilməsi məsələsi rəsmi şəkildə həll edilmişdir. Bu mənada Prezident Heydər Əliyevin Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası haqqında 15 may 2001-ci il tarixli, 4844 sayılı Fərmanı Elmlər Akademiyasının tarixində və təsəvvüründə dönüş yaratmış dövlət qərarı kimi mühüm

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin qurub-yaratdığı möhtəşəm Azərbaycanda cəmiyyət həyatının bütün sahələri ilə yanaşı Milli Elmlər Akademiyasının və ölkə elminin qarşılıqlı surətdə yeni tarixi mərhələdə müasir tələblər səviyyəsində inkişaf etdirilməsi üçün geniş perspektivlər açılmış, müasir dövrün reallıqlarından doğan məsul vəzifələr müəyyən edilmişdir. Hazırda Milli Elmlər Akademiyası öz fəaliyyətinin yeniləşmə dövrünün reallıqları mərhələsinə yaşayır. Prezident İlham Əliyevin müəyyən etdiyi yeni tarixi mərhələnin ümummilli idealları və dünyaya in-teqrasiya prosesinin prioritetləri Milli Elmlər Akademiyasının fəaliyyətini istiqamətləndirən əsas prinsiplərdir. Azərbaycan alimləri, Milli Elmlər Akademiyasının kollektivi Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə elminizin və ictimai fikrimizin inkişafına daha fəal surətdə xidmət etmələri üçün məsuliyyətlə çalışmaqda davam edirlər.

İsa HƏBİBƏYLİ  
AMEA-nın prezidenti, akademik







## AMEA-nın kollektivi Ümummilli Lider Heydər Əliyevin məzarını ziyarət edib

AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli, AMEA-nın Rəyasət Heyətinin üzvləri, Rəyasət Heyəti aparatının şöbə müdirləri, institut və təşkilatlarının rəhbərləri, gənc alimləri müasir müstəqil Azərbaycanın memarı və qurucusu, xalqımızın Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin vəfatının 21-ci ildönümü münasibətilə Fəxri Xiyabanda Ulu Öndərin məzarını ziyarət ediblər.

Elmi ictimaiyyətin nümayəndələri Ümummilli Liderin unudulmaz xatirəsinə bəslədikləri dərin hörmət və ehtiramın ifadəsi olaraq Ulu Öndərin məzarı üzərinə tər gül dəstələri qoyub, ruhu qarşısında baş əyiblər.

Ümummilli Liderin ömür-gün yoldaşı, görkəmli oftalmoloq alim, akademik Zərifə xanım Əliyevanın da xatirəsi anılıb, məzarı üzərinə tər çiçəklər düzülüb.

\*\*\*

**Qeyd edək ki, AMEA-nın bütün elmi-tədqiqat müəssisələrində və təşkilatlarında Ümummilli Lider Heydər Əliyevin anım günü münasibətilə silsilə tədbirlər keçirilib.**



## Ulu Öndər Heydər Əliyevə həsr edilmiş "İnsan ürəyi ilə Heydər Baba" kitabının təqdimatı

Dekabrın 6-da AMEA-nın Rəyasət Heyətində türkiyəli alim-jurnalist Aysel Sadak İltaşın Ulu Öndər Heydər Əliyevə həsr olunmuş "İnsan ürəyi ilə Heydər Baba" kitabının təqdimat mərasimi keçirilib.

Tədbirdə Azərbaycan, Türkiyə, Qazaxıstandan olan millət vəkilləri, tanınmış elm xadimləri, müxtəlif qurumların təmsilçiləri, ictimaiyyət nümayəndələri, Türkiyə və Azərbaycanın media mənsubları, eləcə də digər qonaqlar iştirak ediblər.

Əvvəlcə foyədə Ulu Öndər Heydər Əliyevin zəngin həyat və fəaliyyətinə dair Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasında nəşr olunmuş kitabları barədə sərbəst bəhs edilmişdir.

Mərasimi giriş nitqi ilə AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli açaraq Azərbaycan xalqının xilaskarı, dahi şəxsiyyət və böyük insan, XX əsrin görkəmli dünya siyasətçiləri arasında tək rəhbərliyi olan Ulu Öndər Heydər Əliyevin tarixi obrazının xalqımızın yaddaşında və qəlbində əbədi iz saldığını vurğulayıb. Qeyd edib ki, dövlət müstəqilliyimizin möhkəm təməlləri, etibarlı bünövrəsi Ümummilli Lider Heydər Əliyev tərəfindən qoyulub, onun layiqli davamçısı Prezident İlham Əliyev tərəfindən Azərbaycan öz inkişafının ən yüksək mərhələsinə yüksəlib.

Türkiyə-Azərbaycan dostluq və qardaşlıq əlaqələrinin inkişafında Heydər Əliyevin əvəzsiz rolundan danışan akademik İsa Həbibbəyli Ulu Öndərin iki ölkə arasındakı əlaqələri XXI əsrin astanasında yeni körpülər yaratmaqla daha da möhkəmləndirdiyini və yeni dövrün böyük təməllərini yaratdığını qeyd edib. AMEA rəhbəri vurğulayıb ki, Ümummilli Lider Heydər Əliyevin Türkiyə-Azərbaycan qardaşlığının əbədi və daimi olduğunu təsəssüm etdirən "Biz bir millət, iki dövlətlik" müdrik kəlamı bu gün də hər iki dövlətin vətəndaşları üçün örnəkdir. Son illər baş verən hadisələr bir daha təsdiqlədi ki, iki qardaş ölkə arasındakı qırılmaz əlaqələr daha möhkəm və sarsılmazdır.

Akademik İsa Həbibbəyli hazırda Türkiyə-Azərbaycan münasibətlərinin Prezident İlham Əliyev tərəfindən bütün sahələrdə uğurla davam etdirildiyini və bu dostluğun bütün dünyaya nümunə olduğunu deyib. Qeyd edib ki, 2021-ci il iyunun 15-də Şuşa şəhərində Azərbaycan və Türkiyə arasında müttəfiqlik münasibətləri haqqında imzalanmış Şuşa Bəyannaməsi iki ölkə arasındakı dostluq və qardaşlıq əlaqələrinin XXI əsrdəki əbədi təsdiqidir.



O, ölkəmizin digər qurumlarında olduğu kimi, AMEA-da da hər il Ümummilli Lider Heydər Əliyevə həsr olunmuş silsilə tədbirlərin keçirildiyini, dahi şəxsiyyətin çoxsaxəli fəaliyyətinə dair müxtəlif kitabların nəşr olunduğunu, çoxsaylı məqalələrin yazıldığını, Ulu Öndərin parlaq xatirəsinin böyük ehtiramla yad edildiyini bildirib. Akademik İsa Həbibbəyli "Heydər Əliyev İli" çərçivəsində AMEA-da 52 kitab və monoqrafiyanın, həmçinin 16 konfrans materialının çap edildiyini diqqətə çatdırıb, Azərbaycanda HeydərƏliyevşünaslığın yeni mərhələyə qədəm qoymadığını bildirib.

Təqdimatı keçirilən "İnsan ürəyi ilə Heydər Baba" kitabının böyük tarixi əhəmiyyət kəsb etdiyini xüsusi vurğulayan akademik İsa Həbibbəyli qeyd edib ki, nəşrdə Ümummilli Lider Heydər Əliyevin böyük irsi, dövlətçilik tariximizdə misilsiz xidmətləri, yüksək insani keyfiyyətləri, zəngin mənəvi dünyası geniş şəkildə əks olunub. Kitabda nüfuzlu alimlərin, ictimai-siyasi xadimlərin Ulu Öndər haqqında fikirləri, dahi şəxsiyyətlə bağlı xatirələri yer alıb. Heydər Əliyevə həsr olunan bu kitab, Ulu Öndərin şəxsiyyətinə böyük hörmət və dərin ehtiramın ifadəsidir.

Daha sonra Türkiyə Cümhuriyyəti Böyük Millət Məclisinin deputatı, Türkiyə-Azərbaycan parlamentlərarası dostluq qrupunun rəhbəri Şamil Ayrım çıxış edərək 1995-ci ildə Ulu Öndərlə ilk tanışılığından danışaraq, Heydər Əliyevin yalnız Azərbaycanın deyil, bütün Türk dünyasının böyük oğlu olduğunu bildirib.

"İnsan ürəyi ilə Heydər Baba" kitabını yazarkən alim-jurnalist Aysel Sadak İltaşın Azərbaycana dəfələrlə səfər etdiyini, 51 müsahibə görüş-düyünü deyən Şamil Ayrım qeyd edib ki, ictimaiyyətə təqdim olunan bu nəşr Ulu Öndər Heydər Əliyevə gələcək nəsillərə daha yaxından tanıtmaq üçün dəyərli töhfədir.

Millət vəkili, Qərbi Azərbaycan İcması Ağsaqqallar Şurasının sədri akademik Əhliman Əmiraslanov isə çıxışında Ümummilli Lider Heydər Əliyevlə sıx təmasda olmuş, onu yaxından tanımış insanların xatirələrini topladığı kitabın əhəmiyyətini qeyd edib.

"Heydər Əliyevin Azərbaycanda hakimiyyətinin birinci, istərsə də

ikinci dövründə fəaliyyətinin əsas istiqamətlərindən biri Türk dünyası ilə əlaqələrin genişlənməsi idi", - deyərək akademik Əhliman Əmiraslanov vurğulayıb ki, Ulu Öndərin müdrik siyasi fəaliyyəti Azərbaycanın bütün türk dünyası ilə əlaqələrinin inkişafında əhəmiyyətli rol oynamışdır. O, Ulu Öndərin Türk sevdalısı olduğunu söyləyib, dahi liderin özünü bütün türklərin dostu, qardaşı hesab etdiyini bildirib.

Tədbirdə, həmçinin Xalq şairi Sabir Rüstəmxanlı, Qazaxıstan Parlamenti Senatının deputatı Darxan Kızıralı, ETN Riyaziyyat və Mexanika İnstitutunun baş direktoru AMEA-nın müxbir üzvü Misir Mərdanov, Xalq yazıçısı Elmira Axundova, Türkiyə Cümhuriyyəti Böyük Millət Məclisinin deputatı Cantürk Alagöz çıxış edərək kitabın əhəmiyyətindən danışaraq, müəllifə yeni yaradıcılıq uğurları arzulayıblar. Çıxışlarda Heydər Əliyevin siyasi irsinin hər zaman zəngin mənbə olduğu vurğulanıb, Ümummilli Liderin Azərbaycan tarixindəki əvəzsiz xidmətləri barədə faktların ictimaiyyətə çatdırılması istiqamətində təşəbbüslərini təqdirəlayiq olduğu qeyd olunub. Diqqətə çatdırılıb ki, "İnsan ürəyi ilə Heydər Baba" kitabının əvvəlində müəllifin Ulu Öndərlə müsahibəsinə geniş yer verilib.

Sonda çıxış edən nəşrin müəllifi türkiyəli alim-jurnalist Aysel Sadak İltaş Ümummilli Lider Heydər Əliyevlə bağlı xatirələrini bölüşüb, tədbirin təşkilatçılarna və iştirakçılara təşəkkürünü bildirib.

Tədbirə yekun vuran akademik İsa Həbibbəyli qeyd edib ki, Ulu Öndər müasir Azərbaycanın müstəqilliyinin banisidir və o, zəngin dövlət idarəçiliyi təcrübəsi ilə ölkəmizin dünya dövlətləri sırasındakı özünəlayiq yer tutması üçün önəmli addımlar atıb. AMEA rəhbəri bugünkü Azərbaycanın uğurlarının təməlinə dahi liderin arzularının dayandığını vurğulayıb. Bildirib ki, Ali Baş Komandan İlham Əliyevin liderliyində hər birimizin arzusuna çevrilmiş Azərbaycanın dövlət suverenliyi təmin olunub, artıq bütün ölkə ərəzində Dövlət Bayrağımız dalğalanır.

Akademik İsa Həbibbəyli belə bir kitabın ərəzə gəlməsini yüksək qiymətləndirib. Vurğulayıb ki, uzun və gərgin əməyin məhsulu olan kitabda Ulu Öndər Heydər Əliyev şəxsiyyətinin bənzərsiz mənəvi obrazı yaradılıb.

Tədbir boyu Ümummilli Lider Heydər Əliyevin zəngin həyat və fəaliyyətini əks etdirən slaydlar nümayiş etdirilib.



# Heydər Əliyevin Böyük Siyasət Yolu

Mərkəzi Elmi Kitabxanada AMEA-nın Fəlsəfə və Sosiologiya İnstitutunun Multikulturalizm və tolerantlıq fəlsəfəsi şöbəsinin müdiri fəlsəfə elmləri doktoru, dosent Xatirə Quliyevanın "Heydər Əliyevin Böyük Siyasət Yolu" fundamental monoqrafiyasının təqdimat mərasimi keçirilib.

Əvvəlcə Ulu Öndər Heydər Əliyevin və şəhidlərimizin əziz xatirəsi bir dəqiqəlik sükutla yad olub.

Tədbiri giriş nitqi ilə açan AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli bu günlərdə ölkəmizdə və xaricdə Azərbaycan xal-



institutunun şöbə müdirləri professorlar Rəna Mirzəzadə, Azər Mustafayev, baş elmi işçi, f.e.d. Ziba Ağayeva, AMEA-nın Tarix və Etnologiya İnstitutunun Heydərşünaslıq şöbəsinin aparıcı elmi işçisi tarix üzrə fəlsəfə doktoru Günəl Aslanlı və başqaları çıxış edərək dosent Xatirə Quliyevanın "Heydər Əliyevin Böyük Siyasət Yolu" fundamental monoqrafiyasının çoxillik gərgin əməyinin nəticəsi olduğunu söyləyiblər. Qeyd olunub ki, fundamental monoqrafiyada görkəmli dövlət xadiminin zəngin həyatı və fəaliyyəti müəllifin fəlsəfi baxışları ilə tədqiqata cəlb olunmaqla HeydərƏliyevşünaslığımızı zənginləşdirmişdir.

Sonda çıxış edən nəşrin müəllifi, AMEA-nın Fəlsəfə və Sosiologiya



qının Ümummilli Lideri, dünyaşöhrətli dövlət xadimi Heydər Əliyevin xatirəsinə həsr olunmuş silsilə anım tədbirlərinin keçirildiyini bildirib. Qeyd edib ki, AMEA-da da türkiyəli alim-jurnalist Aysel Sadak İltaşın "İnsan ürəyi ilə Heydər Baba" kitabının geniş təqdimatı ilə Ulu Öndər Heydər Əliyevə həsr olunmuş anım tədbirlərinə başlanıldığını söyləyib.

Akademik İsa Həbibbəyli vurğulayıb ki, anım tədbirlərində dahi liderin zəngin dövlətçilik fəaliyyəti, Azərbaycan xalqı və dövləti qarşısında tarixi xidmətləri, ölkəmizin bugününü düşünerək atdığı addımlar, lıskarlıq mis-siyası və dövlət quruculuğu siyasəti, həmçinin onun siyasətini uğurla davam etdirən Prezident İlham Əliyevin liderliyində Azərbaycanın əldə etdiyi tarixi nailiyyətlər geniş ictimaiyyətə təqdim olunur.

Azərbaycan xalqının Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin ümumdünya tarixində sözün əsl mənasında mükəmməl milli dövlətçilik təlimi yaratmış nadir şəxsiyyətlərdən biri olduğunu deyən akademik İsa Həbibbəyli diqqətə çatdırıb ki, hələ sovet hakimiyyəti illərində Azərbaycan xalqının milli mənafehlərinin qorunub saxlanılması üçün böyük addımlar atması, Azərbaycan dilini dövlət dili səviyyəsinə qaldırması, dövlətimizi çətin sınaqlardan bacarıqla çıxarması, müstəqil dövlətçiliyimizin möhkəm əsaslarını yaratması, möhkəmləndirməsi çoxəsrlik dövlətçilik tariximizin möhtəşəm hadisələridir. Qeyd edib ki, xalqa və dövlətə həsr edilmiş bu həyat və mübarizə yolunun dərsəri, keçilmiş çətin və şərəfli yolun zəngin təcrübəsi və çağırışları Heydər Əliyev dövlətçilik siyasətinin sistemli bir təlim, mükəmməl bir ideologiya olduğunu göstərir.

AMEA rəhbəri bildirib ki, qüdrətli dövlət xadiminin yarım əsrə yaxın apardığı böyük siyasətini böyük ədəbiyyatını və elmini yaratmaq Azərbaycan bədii və elmi tənəkkürünün borcudur. Bu, həm də dərin siyasi və elmi-ədəbi düşüncənin möhtəşəm sintezindən yaranmış Heydər Əliyev zəkasından doğan qeyri-adi dövlətçilik modelinin nəsiləndirilməsi baxımından da zəruridir.

AMEA-nın Humanitar və İctimai Elmlər bölmələrinin elmi müəssisələrində Ulu Öndərin zəngin dövlətçilik fəaliyyətinin ayrı-ayrı istiqamətlərinin tədqiqatına cəlb olunduğunu deyən akademik İsa Həbibbəyli "Heydər Əliyev

İli"ndə Akademiyada Ümummilli Lider haqqında 52 fundamental əsərin işıq üzü gördüyünü, yazılmış kitablarda və məqalələrdə dahi liderin çoxcəhətli siyasi fəaliyyətinin və dövlətçilik sahəsindəki misilsiz xidmətlərinin müxtəlif sahələrinin bütün reallıqları və mühüm nəticələri ilə bir yerdə araşdırılaraq geniş ictimaiyyətə təqdim olunduğunu söyləyib.

Təqdimatı keçirilən Xatirə Quliyevanın "Heydər Əliyevin Böyük Siyasət Yolu" fundamental monoqrafiyasına toxunan akademik İsa Həbibbəyli Ümummilli Liderin çoxcəhətli fəaliyyəti və siyasi baxışlarının monoqrafiyada hərtərəfli şəkildə müstəqil dövlətçilik təlimi kontekstində tədqiq olunduğunu bildirib.

"Xatirə Quliyeva Azərbaycan dövlətçilik tarixinin xüsusi bir tarixi mərhələsi olan Heydər Əliyevin həyatı və mübarizəsini "Heydər Əliyevin Böyük Siyasət Yolu" miqyasında tədqiqatla cəlb edərək, bu məsuliyyətli və şərəfli fəaliyyətin sözün əsl mənasında mühüm dövlətçilik məktəbi, yaxud müstəqil dövlətçilik təlimi olduğunu elmi-obyektiv şəkildə əsaslandırmışdır. Həmçinin əsərdə ilk dəfə olaraq dünyaşöhrətli dövlət xadimi Heydər Əliyevin Milli dövlət ideologiyası dünyaşöhrətli siyasi xadimlər - Mustafa Kamal Atatürkün və M.Qandinin siyasi ideologiyaları ilə müqayisəli təhlil olunmuş, dahi liderin 40 ilə qədər bir dövrü əhatə edən siyasi idarəçilik fəaliyyəti, görkəmli dövlət xadimi kimi keçirdiyi şərəfli yol zəngin materiallar əsasında fəlsəfi məzmun və mahiyyəti ilə birlikdə elmi-obyektivliklə qiymətləndirilmişdir", - deyərək AMEA-nın prezidenti diqqətə çatdırıb.

Akademik İsa Həbibbəyli bildirib ki, Xatirə Quliyevanın yeni əsəri onun bu istiqamətdəki əvvəlki kitablarının, o cümlədən ölkədə və xaricdə çap olunmuş çoxsaylı məqalələrinin ideya-cavabı kimi təqdirəlayiqdir və HeydərƏliyevşünaslığımızı daha bir fundamental monoqrafiyası ilə genişləndirmişdir.

AMEA rəhbəri nəşrin Ulu Öndərin irsini araşdırılmaq üçün qiymətli əsər olduğunu söyləyib və yeni nəşrin Azərbaycançılıq ideologiyası işığında yetişməsinə öz töhfəsini verəcəyini bildirib.

Təqdimat mərasimində, həmçinin AMEA-nın Fəlsəfə və Sosiologiya İnstitutunun direktoru professor İlham Məmmədov, Fəlsəfə və Sosiologiya İnstitutunun elmi işlər üzrə direktor müavini t.e.d. Eynulla Mədətli, həmin

institutunun Multikulturalizm və tolerantlıq fəlsəfəsi şöbəsinin müdiri fəlsəfə elmləri doktoru, dosent Xatirə Quliyeva "Heydər Əliyevin Böyük Siyasət Yolu" fundamental monoqrafiyasının ərsəyə gəlməsi prosesindən danışdı. Görkəmli dövlət xadiminin həyat və yaradıcılığının tədqiqinin elmi fəaliyyətinin əsas istiqamətlərindən birini təşkil etdiyini deyən müəllif kitabın hazırlanması, çapı və təqdimatına verdiyi dəstəyə görə AMEA rəhbərliyinə minnətdarlığını bildirib.

Qeyd edək ki, "Elm" nəşriyyatında işıq üzü gören kitab filosof Xatirə Quliyevanın "Heydər Əliyev və mənəvi-estetik dəyərlər (2002, Azərneşr) və "Heydər Əliyev siyasəti: milli dövlət, milli lider, vətəndaşlıq, mənəviyyət" (2019, "Elm" nəşriyyatı) başlıqlı sənəballı tədqiqat əsərlərindən sonra sayca 3-cü monoqrafiyasıdır.

AMEA-nın İctimai Elmlər Bölməsinin qərarı ilə çapa tövsiyə olunmuş monoqrafiya "Azərbaycan xalqının Ulu Öndəri Heydər Əliyevin dövr və dünyagörüşü problemi tarixi kontekstdə" (I fəsil), "Heydər Əliyevin Böyük Siyasət Yolu" siyasi sistemi. Milli-mənəvi və ədəbi-estetik dəyərlər strategiyası" (II fəsil), "Heydər Əliyevin Böyük Siyasət Yolu" siyasi sisteminin milli dövlət ideologiyası (IV fəsil), "Heydər Əliyevin Böyük Siyasət Yolu" siyasi sisteminin milli lider modeli (V fəsil) və "Heydər Əliyevin Böyük Siyasət Yolu" siyasi sisteminin milli və beşəri qanunlarının əsas meyarları" (VI fəsil) fəsilərdən ibarətdir.

Nəşrin elmi məsləhətçisi və "Ön söz"ün müəllifi AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli, elmi redaktoru AMEA-nın İctimai Elmlər Bölməsinin Elmi Şurasının sədr müavini akademik Nərgiz Axundova, rəyçiləri Naxçıvan Dövlət Universitetinin professoru, fəlsəfə elmləri doktoru Məmməd Rzayev, Kiyev Əqli Mülkiyyət və Hüquq Akademiyasının professoru, hüquq elmləri doktoru Arif Quliyev, məsul redaktorları tarix elmləri doktoru, dosent Rütəfə Quliyeva və AMEA-nın Tarix və Etnologiya İnstitutunun Heydərşünaslıq şöbəsinin aparıcı elmi işçisi tarix üzrə fəlsəfə doktoru Günəl Aslanlı, redaktorları Fəlsəfə və Sosiologiya İnstitutunun Multikulturalizm və tolerantlıq fəlsəfəsi şöbəsinin əməkdaşları Sevinc Nisa Quliyeva və Lalə Əliyevadır.

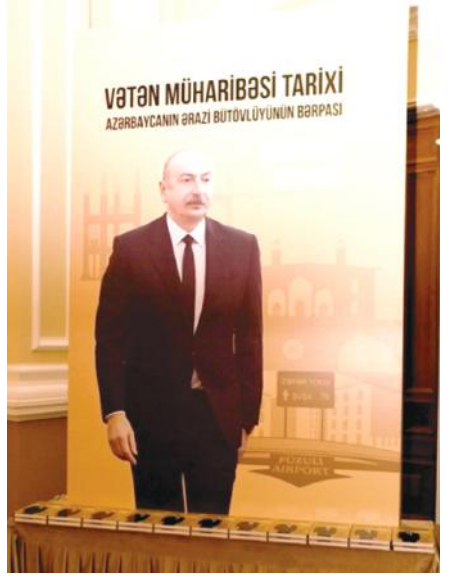
## "Vətən müharibəsi tarixi. Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün bərpası - Şəxsiyyət faktoru"

Bakı Şəhər İcra Hakimiyyətində (BŞİH) tanınmış tarixçi-alimlər, Milli Məclisin deputatları, elm, mədəniyyət və din xadimləri, jurnalistlər, Vətən müharibəsi veteranları və qazilərin iştirakı ilə "Vətən müharibəsi tarixi. Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün bərpası - Şəxsiyyət faktoru" adlı yeni kitabın təqdimatı keçirilib.

Bakı Şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısı Eldar Əzizov tədbirdə çıxış edərək Azərbaycanın Prezident İlham Əliyev tərəfindən yaradılan iqtisadi-siyasi modelindən danışdı.

Sonra kitabın təqdimatı olub. Qeyd edilib ki, Bakı Şəhər İcra Hakimiyyətinin AMEA-nın Tarix İnstitutu ilə birgə hazırladığı, Vətən müharibəsinə həsr edilmiş əvvəlki kitabın davamı kimi nəşr edilən yeni kitab 44 günlük müharibədən keçən dövr ərzində Azərbaycanda baş verən mühüm hadisələrə həsr olunub.

"Vətən müharibəsi tarixi. Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün bərpası - Şəxsiyyət faktoru" kitabında birgünlük antiterror əməliyyatı nəticəsində ölkəmizin suverenliyinin bərpası, Xankəndi, Ağdərə, Əsgəran və Xocavənddə dövlət Bayrağımızın ucaldılması, Xankəndidəki tarixi hərbi parad, qısa zamanda işğaldan azad edilən ərazilərdə həyata keçirilən genişmiqyaslı quruculuq işləri, yeni infrastrukturun yaradılması, Böyük Qayıdış Proqramına uyğun olaraq keçmiş məcburi köçkünlərin öz doğma yurdlarına qayıdışı kimi mü-



hüm tarixi hadisələr öz əksini tapıb. Nüfuzlu müəllif heyətinin məqalələrinin toplandığı kitab nəfis tərtibatda çap edilib.

Təqdimat mərasimində çıxış edən AMEA-nın prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli, Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Bahar Muradova, Azərbaycan Respublikasının insan hüquqları üzrə müvəkkili (ombudsman) Səbinə Əliyeva, Milli Məclisin deputatı Elman Nəsirov, Azərbaycan Memarlar İttifaqının sədri Elbay Qasımzadə və digərləri yeni kitabın əhəmiyyətini vurğulayıb, bu nəşrin müharibə həqiqətlərinin və sonrakı dövrdə qazanılan nailiyyətlərin təhlilini, gələcək nəsillərə düzgün çatdırılmasının geniş təbliğində mühüm rol oynayacağını diqqətə çatdırıblar.

Qeyd edilib ki, yeni kitab xarici dillərə də tərcümə olunacaq.

## AMEA prezidenti 40 yaşa qədər elmlər doktorluğu dissertasiyası müdafiə etmiş alimlərlə görüşüb



Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının prezidenti akademik İsa Həbibbəyli elmlər doktoru dissertasiyalarını uğurla müdafiə etmələri münasibəti ilə AMEA Rəyasət Heyəti aparatının akademik-katib və vitse-prezident xidmətlərinin elmi katibləri filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Səfa Qarayev və filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Hikmət Quliyevlə görüşüb.

Görüşdə akademik İsa Həbibbəyli son dövrlər Milli Elmlər Akademiyasında bütün sahələrdə həyata keçirilən islahatlar, yeniləşmə və inkişaf prosesləri, xüsusilə də gənc alim və mütəxəssislərin yüksək ixtisaslı kadr kimi yetişdirilməsi sahəsində görülən işlər barədə söhbət açıb, qarşıda duran yeni hədəflərə çatmaq üçün gənc kadrların səfərbər olmalarının vacibliyini vurğulayıb.

Sonra akademik İsa Həbibbəyli hər iki gənc alimi filologiya elmləri doktoru dissertasiyalarını uğurla müdafiə etmələri münasibətilə təbrik edib, onların dissertasiya mövzularına müvafiq olaraq folklorun sosial-antropoloji, psixoloji kontekstdə öyrənilməsi, müasir texnokulturoloji mühitdə meydana gələn xalq biliyinin araşdırılmasının vacibliyini qeyd edib.

AMEA rəhbəri 40 yaşa qədər elmlər doktorluğu dissertasiyası müdafiəsi ilə bağlı son illər yüksək ixtisaslı kadr hazırlığı sahəsində Akademiyada aparılan məqsədyönlü işlərin real nəticə verdiyini bir daha vurğulayıb.

Sonda hər iki alim 40 yaşa qədər elmlər doktorluğu dissertasiyası müdafiə etmiş alimlərlə AMEA tarixində ilk dəfə olaraq Akademiyanın prezidenti tərəfindən keçirilən görüşün onlara gələcək elmi fəaliyyətlərində stimül verəcəyini bildiriblər.

Görüşdə AMEA Rəyasət Heyəti aparatının Elm və təhsil şöbəsinin müdiri filologiya elmləri doktoru Sərxan Xavəri və İctimaiyyətə əlaqələr, mətbuat və informasiya şöbəsinin müdiri filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Ağahüseyn Şükürov da iştirak ediblər.



# Böyük türk şairi Nazim Hikmət və Türk dünyası

**Dekabrın 9-da AMEA-nın Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun Elektron akt zalında "Böyük türk şairi Nazim Hikmət və Türk dünyası" kitabının təqdimat mərasimi keçirilib.**

Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun Elmi Şurasının qərarı ilə çap olunan kitabın müəllifi Türkiyənin Ərzincan Binali Yıldırım Universitetinin Ədəbiyyat fakültəsi və Türk dili və ədəbiyyatı bölməsinin rəhbəri professor Əli Qafqasıdır. Kitabın ilk səhifələri AMEA-nın prezidenti, Ədəbiyyat İnstitutunun direktoru akademik İsa Həbibbəyli "Nazim Hikmət sənətinin hikməti" adlı "Ön söz"ü ilə başlayır. Kitaba həmçinin Türk Dövlətləri Təşkilatının Ağsaqqallar Şurasının sədri Binali Yıldırım "Ön söz" yazıb.

Təqdimat mərasimində dövlət rəsmiləri, Türkiyədən gəlmiş qonaqlar, elm və mədəniyyət xadimləri, tanınmış ədəbiyyatşünas alimlər, ictimaiyyət nümayəndələri və KİV mənşələri iştirak ediblər.

Mərasimi giriş nitqi ilə AMEA-nın prezidenti, Ədəbiyyat İnstitutunun direktoru akademik İsa Həbibbəyli açaraq ölkə başçısının Türk dünyası ilə əlaqələrin gücləndirilməsini prioritet istiqamət kimi müəyyənləşdirdiyini qeyd edib. O, dövlət başçımızın andiçmə mərasimindəki çıxışı zamanı "Bizim ailəmiz Türk dünyasıdır, bizim başqa ailəmiz yoxdur!", - ifadəsi ilə ölkəmizin Türk dünyasına olan baxışını, bu istiqamətdəki siyasətini açıq şəkildə elan etdiyini bildirib. Bugünkü tədbirin Türk dünyası birliyinə daha bir nümunəsi olduğunu söyləyən akademik İsa Həbibbəyli AMEA-da türkologiyanın inkişaf etdiyini, Türk dünyası ilə bağlı önəmli tədqiqatların aparıldığını, AMEA-nın bir sıra elmi müəssisələrində bu istiqamətdə yeni şöbələr yaradıldığını, eləcə də Akademiyada Türk dünyasının elmi qurumları ilə əlaqələrin daha da genişləndirildiyini vurğulayıb. Akademik İsa Həbibbəyli ötən həftə AMEA-da Türk dünyası ölkələrinin nümayəndələrinin iştirakı ilə III Beynəlxalq Türkoloji Konqresin keçirildiyini xatırladı, sözügedən tədbirin Türk dünyasının bütövlüyünün, təamlığının və daha da möhkəmlənməsinin ən mühüm nəticələrindən biri kimi mühüm əhəmiyyət kəsb etdiyini bildirib.



AMEA rəhbəri XX əsr dünya ədəbiyyatının böyük simalarından olan Nazim Hikmətin zəngin irsindən bəhs edərək, şairin heyat və yaradıcılıq yolunun Azərbaycanla bağlı məqamlarına diqqət yetirib. Bildirib ki, şairin 1928-ci ildə ikinci Vətəni saydığı Azərbaycanda ilk kitabı - "Günəşi

İçənlər türküsü" nəşr olunub. Şairə həsr olunmuş ilk məqaləni də Bakıda dövrün görkəmli tənqidçisi Əli Nazim yazıb. Məqalə "Günəşi içirik... günəşlenirik" adlanırdı. Əli Nazim böyük türk şairinin çağdaş Azərbaycan şairinə göstərdiyi təsiri xüsusi vurğulayıb.

Sovet İttifaqında mühacirətdə yaşamış məşhur türk şairi Nazim Hikmət haqqda düşüncələrini bölüşən akademik İsa Həbibbəyli onun bir çox şeirlərinin dünya ədəbiyyatında təkrarsız olduğunu vurğulayıb. Alimin sözlərinə görə, Nazim Hikmət təkcə türk xalqının deyil, bütün Şərqi xalqlarının poeziyasına təsir göstərmiş, şeirdə yeni yollar açmış novator sənətkardır. O, romantik ruhlu, dərin məzmunlu əsərləri ilə müasir türk ədəbiyyatının inkişafına böyük təkan verib.

AMEA prezidenti bildirib ki, ölkəmizdə Nazim Hikmət haqqında ciddi araşdırmalar aparılıb, çoxsaylı kitablar, monoqrafiyalar, əsərlər, dissertasiyalar yazılıb. Şairin irsinin ən böyük tədqiqatçıların da azərbaycanlılar olduğunu söyləyən akademik İsa Həbibbəyli türkoloq-alim Əkbər Babayev, professor Tofiq Məlikli və digərləri tərəfindən ədəbin yaradıcılığının dərinə öyrənilməsi qeyd edib. O, akademik Fəraməz Maqsudovun Nazim Hikmət yaradıcılığının heyranı olduğunu, şairin şeirlərini əzbər bildiyini və səsləndirdiyini diqqətə çatdırıb. Akademik İsa Həbibbəyli, həmçinin Moskvada Nazim Hikmətin məzarını və Türkiyədə Gülhanə Parkını ziyarət etdiyini söyləyib.

"Nazim Hikmət dünya sərbəst şeirin babasıdır", - deyən AMEA prezidenti ədəbin yaradıcılığının daha dərinə öyrənilməsinin zərurətini qeyd edib. O, ictimaiyyətə təqdim olunan "Böyük türk şairi Nazim Hikmət və Türk dünyası" kitabının Türkiyə-Azərbaycanın müştərek işi kimi böyük əhəmiyyət kəsb etdiyini bildirib, nəşrin Türkiyədə də yayılmasının vacibliyini vurğulayıb.

Sonra nəşrin müəllifi Türkiyənin Ərzincan Binali Yıldırım Universitetinin Ədəbiyyat fakültəsi və Türk dili və ədəbiyyatı bölümünün rəhbəri professor Əli Qafqası çıxış edərək kitabın məzmunlarından danışdı, tədbirin təşkilatçılardan və iştirakçılardan təşəkkür edib.

Professor Əli Qafqası Azərbaycan-Türkiyə birliyi və qardaşlığının əbədi və sarsılmaz olduğunu söyləyib, Türk dünyasının ortaq ədəbiyyatının hazırladığını diqqətə çatdırıb.

Tədbirdə Türkiyənin Ərzincan Binali Yıldırım Universitetinin Sosial Elmlər İnstitutunun direktoru Necdet Tozlu, Bakı Dövlət Universitetinin Filologiya fakültəsinin Azərbaycan ədəbiyyatı kafedrasının dosenti Məti Osmanoglu, Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun baş elmi işçisi professor Qəzənfər Paşayev, tənqidçi-ədəbiyyatşünas, filologiya elmlər doktoru, Milli Məclisin deputatı Elnarə Akimova, Ədəbiyyat İnstitutunun Dünya ədəbiyyatı və komparativistika şöbəsinin müdiri professor Güler Abdullabəyova və digərləri çıxış edərək ədəbin Azərbaycan ədəbiyyatına, o cümlədən Sovet ədəbiyyatına ciddi təsir göstərdiyini qeyd ediblər. Çıxışlarda Nazim Hikmətin Azərbaycan, Türkiyə və dünya ədəbiyyatı tarixində hər zaman xatırlanan söz dünyasının nəhənglərindən olduğu vurğulanıb.

## Görkəmli kerkük tədqiqatçısı Əta Tərzibaşına həsr olunmuş sənədli filmin nümayişi



**AMEA-nın Rəyasət Heyətində Kerkük Kültür Dərnəyinin ərşəyə gətirdiyi və görkəmli tədqiqatçı Əta Tərzibaşına həsr olunmuş sənədli filmin təqdimatı keçirilib.**

Tədbirdə AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli, AMEA-nın Rəyasət Heyətinin üzvləri, AMEA-nın Rəyasət Heyəti aparatının məsul əməkdaşları, həmçinin AMEA-nın İraq-Türkman Araşdırmaları üzrə Əlaqələndirmə Şurasının üzvləri, kerküklü şair və tədqiqatçı, Kerkük Kültür Dərnəyinin rəhbəri Dr. Şəmsəddin Kuzəci və AMEA-nın Humanitar və İctimai Elmlər bölmələri institutlarının nümayəndələri iştirak ediblər.

Tədbirdə çıxış edən AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli İraq türkmanları ilə Azərbaycan arasında ədəbi münasibətlərə toxunub, bu əlaqələrin qədim tarixi köklərə söykənən orta qədim milli-mənəvi dəyərlərdən qaynaqlandığını bildirdi. Ulu Öndər Heydər Əliyevin daim Kerkük-Azərbaycan əlaqələrinin inkişafına xüsusi diqqət yetirdiyini deyən akademik İsa Həbibbəyli son illərdə bu siyasətin Prezident İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirildiyini, dövlətimizin maraqlarından irəliləyərək AMEA-da İraq-Türkman Araşdırmaları üzrə Əlaqələndirmə Şurasının yaradıldığını söyləyib. Qeyd edib ki, ötən müddət ərzində şura tərəfindən İraq-türkman tarixi, dili, ədəbiyyatı, mədəniyyəti, etnoqrafiyası və folkloru ilə bağlı araşdırmaların əlaqələndirilməsi və sistemli koordinasiyası məqsədilə

mühüm addımlar atılıb, bir sıra vacib tədbirlər keçirilib.

Kerkük-Azərbaycan əlaqələrinin inkişafında görkəmli tədqiqatçı Əta Tərzibaşının tarixi xidmətləri olduğunu söyləyən AMEA rəhbəri bu il onun anadan olmasının 100 illik yubileyi münasibətilə Akademiyada "İraq-türkman folkloru və ədəbiyyatı" mövzusunda beynəlxalq elmi konfransın keçirildiyini, Şəmsəddin Kuzəcinin müəllifi olduğu "Əta Tərzibaşı Kerkükün milli tədqiqatçısı" kitabının təqdimatının baş tutduğunu diqqətə çatdırıb.

Həmçinin Kerkük-Azərbaycan əlaqələrinin inkişafında Ədəbiyyat İnstitutunun əməkdaşı professor Qəzənfər Paşayevin tarixi fəaliyyətlərinə toxunub, onun Kerkükün dünyadakı səsi olduğunu bildirib və alimin uzun illər dəyanaraq ərşəyə gətirdiyi "Altı il Dəclə-Fərat sahillərində" əsərinin İraq türkmanlarının pasportuna çevrildiyini söyləyib.

Bundan əlavə, Ədəbiyyat İnstitutunun elmi işçisi Orxan İsayev tərəfindən ölkəmizdə Əta Tərzibaşına həsr edilmiş ilk dissertasiya işinin yazıldığını və müdafiə ərşəsində olduğunu vurğulayıb. Akademik İsa Həbibbəyli dahi Azərbaycan şairi Məhəmməd Füzulinin 530 illiyi ilə əlaqədar İraqda keçiriləcək konfandə AMEA nümayəndələrinin də iştirak edəcəyini və bu ziyarətin ədəbi əlaqələrimizin inkişafına növbəti töhfəsinə verəcəyini söyləyib.

Sonra Ədəbiyyat İnstitutunun Azərbaycan şifahi xalq ədəbiyyatı və yazılı abidələr şöbəsinin baş elmi işçisi pro-

fessor Qəzənfər Paşayev çıxış edərək İraq türkmanlarına dair apardığı tədqiqatlardan, elmi-mədəni əlaqələrdən, İraqda tərəcəmi kimi çalışdığı illərdə fəaliyyətindən danışdı. 1994-cü ildə Ulu Öndərin təşəbbüsü ilə Məhəmməd Füzulinin 500 illiyi ilə əlaqədar Azərbaycandan böyük nümayəndə heyətinin ədəbin yubiley tədbirlərində iştirak etdiyini bildirdi. O, dahi liderin İraqdakı soydaşlarımıza xüsusi rəğbət bəslədiyini, İstanbulda çıxan "Qardaşlıq" dergisinə verdiyi müsahibəsində "Tarixi araşdıranda gördüm ki, Güney Azərbaycan, Quzey Azərbaycan və İraq türkmanları bir bütövün parçalarıdır", - sözlərini vurğuladığını diqqətə çatdırıb.

Kerkük Kültür Dərnəyinin rəhbəri Dr. Şəmsəddin Kuzəci isə çıxışında Əta Tərzibaşının yaradıcılığına və ümumilikdə İraq türkmanlarına göstərilən diqqətə görə minnətdarlığını bildirdi, son illərdə birgə əməkdaşlığımızın İraq-Türkman-Azərbaycan ədəbi əlaqələrinin yüksək mərhələyə qaldırıldığını söyləyib. O, birgə əməkdaşlığın daha da genişləndirilməsi üçün bir sıra tədbirlərin nəzərdə tutulduğunu, 2025-ci ildə Kerkük Mədəniyyət Günlərinin təşkil ediləcəyini bildirib, ərşəyə gələn film barədə məlumat verib.

Sonda Kerkük Kültür Dərnəyinin ərşəyə gətirdiyi və görkəmli tədqiqatçı Əta Tərzibaşına həsr olunmuş sənədli film nümayişi etdirilib. Filmə akademik İsa Həbibbəyli, professor Qəzənfər Paşayev, elmi işçi Orxan İsayev və Əta Tərzibaşı yaradıcılığına dair fikirlərini, xatirələrini bölüşüblər.

## Qırğız yazıçısı, TÜRKSOY-un Baş katibi Sultan Rayevin "Daşqın" kitabının təqdimatı

**Dekabrın 9-da Bakıda Beynəlxalq Türk Mədəniyyəti və İrsi Fondunda görkəmli Qırğız yazıçısı, TÜRKSOY-un Baş katibi Sultan Rayevin "Daşqın" kitabının təqdimatı keçirilib.**



Tədbirdə çıxış edən Beynəlxalq Türk Mədəniyyəti və İrsi Fondunun prezidenti Aktoti Raimkulova qurumun fəaliyyəti barədə ətraflı məlumat verib. O bildirib ki, Fond ümumtürk irsinin, xüsusilə maddi və qeyri-maddi mədəni irs nümunələrinin qorunması istiqamətində fəaliyyət göstərir.

Tədbirdə Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının prezidenti akademik İsa Həbibbəyli, Azərbaycan Respublikasının mədəniyyət naziri Adil Kərimli, Qırğızstanın Azərbaycandakı səfiri Maksat Mamıtkanov, Xalq yazıçısı Çingiz Abdullayev, Azərbaycan Atatürk Mərkəzinin direktoru akademik Nizami Cəfərov, Milli Məclisin deputatı Cavanşir Feyziyev çıxışlarında Sultan Rayevin "Daşqın" əsəri barədə fikirlərini bölüşüblər. Qeyd edib ki, Azərbaycan xalqı Türk dünyasının böyük oğlu Çingiz Aytmatovun yaradıcılığına dərin hörmətlə yanaşır.

Bildirilib ki, Azərbaycanda Türk dünyasının yazıçıların əsərlərinə daim maraq olub. Bu günlərdə Bakıda türk xalqları ədəbiyyatının yeni məzmun və ideyalarla zənginləşməsində böyük xidmətləri olan, ümumtürk dünyasının parlaq simalarından biri Çingiz Aytmatova həsr olunmuş böyük görüş keçiriləcək.

Diqqətə çatdırılıb ki, Sultan Rayevin "Daşqın" əsərində "Nuhun tufanı yeni dövrdə baş versə nələr olar" axtarışında fikirlər irəli sürülüb. Kitabda əslində Nuhun tufanı müasir zamanda baş verdiyi göstərilir. Belə ki, hazırda insanlar suya deyil, internetə qərq olub boğulurlar. Kitabda, həmçinin süni intellektin gətirdiyi problemlər araşdırılır.

"Daşqın" əsərinin müəllifi Sultan Rayev çıxışında kitabın ərşəyə gəlməsində dəstəyi və əməyi keçən hər kəsə təşəkkür bildirib.

Daha sonra Bakı Bələdiyyə Teatrının aktyoru, Əməkdar artist Hüsniyyə Mürvetova "Daşqın" romanından bir parçanı oxuyub.

Tədbirdə Azərbaycanın dövlət və hökumət rəsmiləri, deputatlar, Qırğızstan səfirliyinin, eləcə də ölkəmizdə akkredite olunmuş diplomatik korpusun təmsilçiləri, elm, mədəniyyət xadimləri və ictimaiyyət nümayəndələri iştirak ediblər.



## AMEA prezidenti Lənkəran Regional Elmi Mərkəzinin hesabat iclasında iştirak edib

**AMEA-nın Lənkəran Regional Elmi Mərkəzində 2024-cü ildəki elmi və elmi-təşkilati fəaliyyətinin yekunları haqqında illik hesabat iclası keçirilib.**

Hesabat iclasında AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli, vitse-prezident akademik İradə Hüseynova, akademik-katib akademik Arif Həşimov, elmi ictimaiyyətin nümayəndələri və Elmi Mərkəzin kollektivi iştirak ediblər.

Tədbir iştirakçıları əvvəlcə Lənkəran şəhərində Ümummilli Lider Heydər Əliyevin abidəsini ziyarət edib, abidə önünə tər çiçək dəstələri düzüblər.

Sonra Regional Elmi Mərkəzin əməkdaşı olmuş 44 günlük Vətən müharibəsinin şəhidi Mahsun Bağırzadənin xatirəsinə qurumun inzibati binasında açılmış guşəyə baxılıb, şəhidin baryefi önünə tər güllər qoyulub.

Hesabat iclasında AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli giriş sözü ilə çıxış edib. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin çağırışları işığında yenilən Akademiyada aparılan islahatlardan ətraflı söz açan AMEA rəhbəri son iki il ərzində həyata keçirilmiş tədbirlər barədə danışdı. Bu dövrdə Akademiyada start götürmüş elektron hərəkatın uğurla davam etdirildiyini, daxili imkanlar hesabına prioritet istiqamətləri əhatə edən bir sıra yeni şöbələrin yaradıldığını diqqətə çatdıran akademik İsa Həbibbəyli hazırda ölkənin inkişaf strategiyası, bəşəri dəyərlər, ölkə realıqları və müasir dövrün global çağırışlarına uyğun olaraq AMEA-nın yeni inkişaf konsepsiyası və yol xəritəsinin hazırlandığını vurğulayıb. Lənkəran Regional Elmi Mərkəzində bir sıra elmi istiqamətlər üzrə qısa müddətdə uğurlu nəticələr əldə olunduğunu bildiren Akademiyaya rəhbəri prioritet sahələrə aid tədqiqatların əhəmiyyətini diqqətə çatdırıb.

Sonra AMEA Lənkəran Regional Elmi Mərkəzinin direktoru filologiya



üzrə fəlsəfə doktoru Mehman Əliyev Elmi Mərkəzin 2024-cü il üzrə illik hesabatını təqdim edib. Elmi qurum tərəfindən il ərzində müxtəlif elm sahələri üzrə aparılmış tədqiqatlar, əldə edilmiş elmi nəticələr, çap olunmuş əsərlər, elmi məqalələr barədə geniş söz açan Mərkəzin direktoru Mehman Əliyev hesabat məruzəsində rəhbərlik etdiyi elmi-tədqiqat müəssisəsinin təşkilatçılığı ilə keçirilmiş elmi konfrans və sessiyalar, serqilər, kitab təqdimat-

ları, əlamətdar günlər və yubileylerle bağlı təşkil olunmuş tədbirlər barədə də ətraflı məlumat verib.

Daha sonra məruzə ətrafında çıxışlar olub, geniş müzakirə aparılıb.

AMEA-nın vitse-prezidenti akademik İradə Hüseynova, akademik-katib akademik Arif Həşimov çıxış edərək təqdim edilmiş hesabat barədə fikirlərini bildirib, Elmi Mərkəzdə il ərzində aparılan işləri yüksək qiymətləndiriblər.

Məruzə ətrafında mərkəzin əməkdaşlarından Tarix və ədəbiyyat şöbəsinin müdiri Sərraf Talıbov, baş kitabxanaçı Fəranə Mikayılova, Elektron xidmətlər və ictimaiyyətlə əlaqələr şöbəsinin müdiri Elnur Həsənzadə, Herontoloji tədqiqatlar şöbəsinin müdiri biologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Sevinc Hüseynova, aparıcı elmi işçi tarix üzrə fəlsəfə doktoru Samir Kərimov, aparıcı elmi işçi tarix üzrə fəlsəfə doktoru Mayis Cəfərov,

eləcə də yazıçı-publisist Etibar Əhədov çıxış edərək rəy və mülahizələri ni bölüşüblər.

Tədbirdə AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli yekun sözü ilə çıxış edərək təqdim olunan hesabatda Regional Mərkəzin il ərzində səmərəli fəaliyyətinin dolğun əks olunduğunu qeyd edib, qurumun yenilənmə mərhələsində atdığı addımları yüksək qiymətləndirib. AMEA rəhbəri bölgənin ədəbi mühiti, folkloru, tarixi, arxeologiyası, etnoqrafiyasının daha dərinədən öyrənilməsi üçün Lənkəran Regional Elmi Mərkəzində Tarix və ədəbiyyat şöbəsinin bazasında daxili imkanlar hesabına "Ədəbiyyat və əzəli xalqların folkloru", həmçinin "Tarix, etnologiya və arxeologiya" adlı iki yeni şöbənin yaradılması haqqında Rəyasət Heyəti qarşısında vəsətət qaldırılması barədə təklif verilməsini məqsəduyğun hesab edib. 2025-ci ildən isə Lənkəran REM-in "Elmi əsərlər" jurnalının təsis edilməsinin vacibliyini bildiren akademik İsa Həbibbəyli uzunömürlülük və herontologiya üzrə tədqiqatların daha da artırılması, numizmatika, epiqrafika və bölgənin özünəməxsus xüsusiyyətləri ilə seçilən bir sıra elmi istiqamətlər üzrə araşdırmaların əhatə dairəsinin genişləndirilməsinin əhəmiyyətini vurğulayıb, elektron hərəkat, dissertasiya mövzuları, monoqrafik əsərlərin nəşri və s. barədə müvafiq tapşırıq və tövsiyələrini çatdırıb, gənc alimlərə diqqət və qayğının artırılmasının vacibliyini bildirib.

Sonda akademik İsa Həbibbəylinin tapşırığı ilə ötən il Elmi Mərkəzdə ilk dəfə yaradılmış kitabxanaya Akademiyaya rəhbərliyi tərəfindən 100 adda kitab hədiyyə edilib.

Tədbirdən sonra AMEA rəhbərliyi Lənkəran Regional Elmi Mərkəzinin çay və sitrus bitkiləri üzrə təcrübə sahəsinə baxıb, burada aparılan laborator tədqiqatlar və iş şəraiti ilə tanış olublar.

## Ədəbiyyat İnstitutunun ilin yekunlarına həsr olunmuş hesabatı

**AMEA Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun Elmi şurasının növbəti iclası keçirilib.**

Tədbirdə AMEA-nın prezidenti, Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun direktoru akademik İsa Həbibbəyli, AMEA Humanitar Elmlər Bölməsinin Elmi şurasının sədr müavini, Əlyazmalar İnstitutunun direktoru, akademik Teymur Kərimli, AMEA Rəyasət Heyəti aparatının Elm və təhsil şöbəsinin müdiri, filologiya elmləri doktoru Sərxan Xavəri, "Elektron Akademiya" şöbəsinin müdiri riyaziyyat üzrə fəlsəfə doktoru Fariz İmranov, həmçinin institutun şöbə müdirləri və əməkdaşları iştirak ediblər.

Elmi şuranın iclasını AMEA-nın prezidenti, Ədəbiyyat İnstitutunun direktoru akademik İsa Həbibbəyli açaraq gündəlikdəki məsələləri diqqətə çatdırıb. Akademik bu il 60 illik yubileyi qeyd olunan filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Tinatin Məmmədovanı təbrik edib, alimi yubileyi münasibətilə Fəxri fərmanla təltif edib.

Sonra elmi-təşkilati məsələlərə baxılıb. İclasda Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun 2024-cü il üzrə illik elmi hesabatı dinlənilib. İnstitutun elmi katibi, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru dosent Aygün Bağırılı hesabatı təqdim edib.

2024-cü ilin Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutu üçün elmi nailiyyətlərin əldə edilməsi baxımında əhəmiyyətli olduğunu qeyd edən məruzəçi hesabat ilində Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərman və sərəncamlarının, Nazirlər Kabinetinin qərar və sərəncamlarının, habelə dövlət proqramlarının icrası ilə əlaqədar elmi müəssisələrə tapşırılmış işlərin yerinə yetirilməsi haqqında məlumat verib.

Hesabat məruzəsində ölkə başçısının "Dahi Azərbaycan şairi Məhəmməd Füzulinin 530 illiyinin qeyd edilməsi haqqında" 25 yanvar 2024-cü il tarixli Sərəncamı ilə bağlı institutda görülən işlərdən də bəhs olunub. Qeyd edilib ki, "Məhəmməd Füzuli və Sultan Bəho: Azərbaycan və Pakistan arasındakı ədəbi əlaqələr", AMEA Rəyasət Heyəti, AMEA-nın Humanitar və İctimai Elmlər bölmələri və İraq-Azərbaycan Dostluq Cəmiyyətinin birgə təşkilatçılığı ilə "Dahi Azərbaycan şairi Məhə-



məd Füzuli müştərk müsəlman mədəniyyətinin yetirməsi kimi" adlı beynəlxalq elmi konfranslar, "Məhəmməd Füzuli və Türk dünyası" mövzusunda elmi konfrans, III Türk dünyası Ədəbiyyat və Kitab festivalında "Məhəmməd Füzuli-530" paneli və digər tədbirlər keçirilib. eləcə də Məhəmməd Füzuli irsini əhatə edən tədqiqat əsərlərinin təqdim olumasının başlıca məqsədi Füzulinin yenidən dünyaya Azərbaycan şairi kimi tanıtmaq olub.

İclasda Prezident İlham Əliyevin "Məhəmməd Əmin Rəsulzadənin 140 illiyinin qeyd edilməsi haqqında", "Naxçıvan Muxtar Respublikasının 100 illik yubileyinin qeyd edilməsi haqqında", "Şuşa şəhərinin 2024-cü il üçün "İslam dünyasının mədəniyyət paytaxtı" elan edilməsi ilə bağlı tədbirlər planı haqqında" 21 noyabr 2023-cü il tarixli və "Şuşa şəhərinin 2024-cü il üçün "İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının gənclər paytaxtı" seçilməsi ilə bağlı tədbirlər haqqında" sərəncamları ilə əlaqədar institutda təşkil olunan elmi tədbirlər, o cümlədən nəşr olunan tədqiqat əsərləri haqqında məlumatlar təqdim edilib.

Məruzəçi cari ildə institutda 2 istiqamət, 8 problem, 19 mövzu, 133 iş üzrə tədqiqat aparıldığını, onlardan 95 işin tamamlandığını, 38 iş üzərində tədqiqatların davam etdirildiyini bildirib. O, 2024-cü il üzrə mühüm elmi nəticələri əks etdirən, institutun alim və mütəxəssislərinin müəllifi olduğu bədii əsərlərin, dərsliklərin, tərcümələrin, konfrans materiallarının, impakt faktorlu məqalələrin, eyni zamanda tərtib edilmiş kitabların siya-

hısını sadalayıb. Vurğulayıb ki, institut əməkdaşlarının 4-ü xaricdə olmaqla 76 kitab və monoqrafiyası, 249-u xaricdə, 18-i impakt faktorlu olmaqla ümumilikdə 1164 məqaləsi çap olunub.

Daha sonra institutun direktor müavini filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Mehman Həsənlı "Elektron Ədəbiyyat İnstitutu" 2024-cü ildə: nəticələr və perspektivlər" mövzusunda təqdimatla çıxış edib. O, akademik platformalarda işin təşkili və jurnalların elektron variantlarının yaradılması sayəsində Ədəbiyyat İnstitutunun virtual məkanda təbliğ edilməsi və müəssisənin rəqəmsal mühitə inteqrasiyası baxımından müəyyən hədəflərə nail olduğunu bildirib. Artıq müəyyən müddətdir ki, Ədəbiyyat İnstitutunun "Google scholar"da korporativ hesabının yaradıldığını qeyd edərək, nəticədə humanitar elmlər sahəsində alimlərimizin məqalələrinə olan istinadların sayının artdığını vurğulayıb.

İclasda AMEA Rəyasət Heyəti aparatının "Elektron Akademiya" şöbəsinin müdiri riyaziyyat üzrə fəlsəfə doktoru Fariz İmranov Akademiyanın elektron informasiya şəbəkəsinin yenilənməsi və cari nəticələri barədə məlumat verib. O, xüsusilə TÜBİTAK kimi nüfuzlu akademik qurumlarla AMEA-nın elmi əməkdaşlıq əlaqələrinin yüksəlmə xətlə inkişaf etdiyini qeyd edib. AMEA-nın TÜBİTAK vasitəsilə dünyaya çıxış imkanlarının genişləndiyini deyib.

AMEA Rəyasət Heyəti aparatının Elm və təhsil şöbəsinin müdiri, filologiya elmləri doktoru

Sərxan Xavəri çıxışında 2024-cü ilin AMEA üçün əlamətdar olduğunu göstərən iki mühüm amili əsas götürüb. Qeyd edib ki, bunlardan biri elmi fəaliyyətə aid yekunların strateji hədəfləri əhatə etməsi, digəri AMEA-da çoxşaxəli islahatların birinci mərhələsinin başa çatmasıdır.

Sərxan Xavəri Akademiyanın gələcək fəaliyyəti istiqamətində xüsusi rol oynayacaq "AMEA-nın 2025-2030-cu illər üçün İnkişaf Konsepsiyası və Yol Xəritəsi"nin Akademiyada iki ildir ki, həyata keçirilən geniş yenilənmə islahatlarının tərkib hissəsi olduğunu vurğulayıb.

Tədbirdə çıxış edən AMEA Humanitar Elmlər Bölməsinin Elmi şurasının sədr müavini, akademik Teymur Kərimli Ədəbiyyat İnstitutunun hesabat ilində görülmüş işləri yüksək təqdir edərək, interaktiv keçən hesabatı nümunəvi təqdimat kimi qiymətləndirib.

Şura iclasında institutun yeni qəbul olunmuş doktorant və dissertantlarının 2025-ci il üçün fərdi iş planlarının təsdiqi haqqında elmi müəssisənin əməkdaşı filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Günay Qarayeva məruzə edib.

İclasda digər qərarla on cildlik "Azərbaycan ədəbiyyatı tarixi"nin VII cildinin I hissəsinin çapa təqdim olunması təsdiqlənib. Həmçinin "Azərbaycan mühacirət ədəbiyyatı kitabxanası" seriyasının VIII cildinin - Məhəmməd Əmin Rəsulzadənin "Azərbaycan şairi Nizami" monoqrafiyasının və "İşiq adam" kitabının çapa təqdim edilməsi barədə qərar verilib. Həmçinin Nəmet Bəsinin "Əsərləri"nin də çapa təqdim olunması qərarla təsdiqlənib.

Sonda akademik İsa Həbibbəyli humanitar və ictimai elmlərin qarşısında duran prioritet vəzifə kimi elektron elmin formalaşması istiqamətində fəaliyyətin dəstəklənməsinin vacibliyini qeyd edib. Bildirib ki, elektron Akademiya artıq zərurətdir. Bu gün alimlər fəaliyyətinin yüksək reytingli elmi bazalarda yer alan jurnallarda məqalələrinin sıx dərc edilməsinə yönəlməlidirlər. AMEA rəhbəri onu da vurğulayıb ki, hesabatların təqdim olunması mərhələsində dünya elminin yenilikləri və Azərbaycan elmi qarşısında qoyulan yeni çağırışlar mütləq nəzərə alınmalıdır.



# COP29-da Heydər Əliyev imzası və gender dividendləri

Dekabrın 11-də AMEA-nın Mərkəzi Elmi Kitabxanasında Ulu Öndər Heydər Əliyevin anım gününə həsr olunmuş "COP29-da Heydər Əliyev imzası və gender dividendləri" mövzusunda tədbir keçirilib.

Əvvəlcə Ümummilli Lider Heydər Əliyevə və COP29-a həsr edilmiş videoçarx nümayiş etdirilib.

Tədbiri giriş sözü ilə AMEA-nın vitse-prezidenti akademik İradə Hüseynova açaraq bu gün müstəqil Azərbaycan dövlətinin özünün ən şanlı dövrünü yaşadığını bildirib. Qeyd edib ki, bu dövr bütün digər xüsusiyyətləri ilə yanaşı, qarşıya xalqın rifahı və sağlamlığı üçün çox böyük əhəmiyyət daşıyan "Təmiz ətraf mühit və yaşıl artım ölkəsi" olmaq kimi bir ciddi hədəfin qoyulması ilə də xarakterikdir.

Akademik İradə Hüseynova cari ilin ölkəmizdə "Yaşıl dünya naminə həmrəylik ili" elan olunmasının, eləcə də BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyası - COP29-un Azərbaycanda keçirilməsinin ölkəmizin global iqlim dəyişikliyi ilə mübarizədə fəal rolunun və beynəlxalq əməkdaşlığa verdiyi töhfələrin bariz nümunəsi olduğunu vurğulayıb. Onun sözlərinə görə, COP29-un Bakıda uğurla keçirilməsi Prezident İlham Əliyevin nüfuzunun, həmçinin Azərbaycanın global siyasi arenada özünü etibarlı tərəfdaş, birləşdirici güc, ideya və idrak mərkəzi kimi sübut etməsinin təsdiqinin nəticəsidir.

"Ümummilli Lider Heydər Əliyevin ekoloji təhlükəsizlik konsepsiyası və suveren Azərbaycanın iqlimə dayanıqlı gələcək üçün hədəfləri" mövzusunda məruzəsini təqdim edən alim vur-



ğulayıb ki, COP29-un yüksək səviyyədə baş tutması və burada qəbul edilmiş qərarlar, həmçinin Ümummilli Lider Heydər Əliyevin əsasını qoyduğu ekoloji təhlükəsizlik konsepsiyasının tentənəsi hesab edilə bilər.

AMEA-nın vitse-prezidenti qeyd edib ki, Azərbaycanda elmi əsaslı ekoloji fikrin inkişafının əsasında, ilk növbədə, akademik Həsən Əliyevin, daha sonra akademiklər Budaq Budaqovun, Cəlal Əliyevin, Musa Musayevin, Qərib Məmmədovun və digər alimlərin əsərləri durmuşdur. Onların qaldırdığı problemlər və irəlilədikləri həll yolları Ulu Öndər Heydər Əliyevin ekoloji təhlükəsizlik konsepsiyasının konturlarının müəyyən edilməsində önəmli rol oynamışdır.

Onun sözlərinə görə, 1969-1982-ci illərdə Ümummilli Liderin təşəbbüsü ilə ekolojiya, ətraf mühitin mühafizəsi və təbii resurslardan səmərəli istifadəyə dair çox mühüm 8 qanun, Azərbaycan KP MK-nın və Nazirlər Sovetinin 32 qərarı qəbul olunmuşdur. 1969-cu ildən qorunan təbiət ərazilərinin sayı-

nın artırılması və sahələrinin genişləndirilməsi də xüsusilə intensivləşmişdir.

"1950-60-cı illər ərzində Bakı şəhərində adambaşına düşən yaşıl sahəni yalnız 6,5 kvadratmetrə çatdırmaq mümkün olmuşdusa, Ulu Öndərin təşəbbüsü ilə 7 sentyabr 1971-ci ildə Bakı şəhərinin yaşllaşdırılması haqqında verilmiş, bu mühüm qərar sayəsində 1975-ci ildə bu göstərici 17,5 kvadratmetr olmuşdur", - deyə akademik İradə Hüseynova qeyd edib.

AMEA-nın vitse-prezidenti vurğulayıb ki, Azərbaycan müstəqillik qazanandan sonra Ümummilli Liderin ilk addımlarından biri "Yaşıl dünya" məfkuresinin yenidən ön plana çıxarılması olmuşdur. Azərbaycan Respublikası ətraf mühit və biomüxtəlifliklə bağlı çoxsaylı beynəlxalq sənədlərə, konvensiyalara, onların protokollarına qoşulmuş, beynəlxalq öhdəliklərə də nəzərə alınmaqla ölkə qanunvericiliyi təkmilləşdirilmişdir.

Ulu Öndərin ekoloji təhlükəsizlik kursunun Prezident İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam və inkişaf etdiril-

diyini söyləyən akademik İradə Hüseynova Azərbaycanda ekoloji və biomüxtəliflik istiqamətində inanılmaz dərəcədə böyük işlərin görüldüyünü diqqətə çatdırıb. Bildirib ki, Heydər Əliyev Fondu və IDEA İctimai Birliyi tərəfindən respublikamızda nadir və həssas növlərin bərpası məqsədilə əhəmiyyətli tədbirlər, o cümlədən nadir növlərin bərpası, kütləvi ağacəkmə aksiyaları, "Azərbaycan Respublikasında bioloji müxtəlifliyin qorunmasına və davamlı istifadəsinə dair Milli Strategiya"lar və fəaliyyət planları, 2010-cu ilin "Ekolojiya ili" elan olunması, Cənubi Qafqazda ilk dəfə Azərbaycanda Vəhşi Təbiətin Bərpası və Reabilitasiya Mərkəzinin yaradılması ekologiyanın sağlamlaşdırılması istiqamətində görülən işlərə nümunələrdir. Bütün bu proseslərdə Birinci vitse-prezident Mehriban xanım Əliyevanın rolu və xidmətləri də xüsusi qeyd edilməlidir.

Akademik İradə Hüseynova əlavə edib ki, Ulu Öndərin bütün dünya üçün faydalı nümunə sayıla biləcək ekoloji

təhlükəsizlik konsepsiyasının əsas müddəaları COP29 müddətində keçirilən əksər tədbirlərdə müzakirələrin mövzuları sırasında olmuşdur. Qarşıya qoyulan məqsədlərdə iqlim dəyişikliklərinə qarşı mübarizə ilə yanaşı, bu dəyişikliklərin əhali və biomüxtəlifliyin həssas qruplarına təsirinin, fəsadlarının aradan qaldırılması və ya azaldılması məsələləri geniş şəkildə əhatə edilmişdir. Həmçinin gender və iqlim problemlərinə elmi əsas və ədalət prizmasından yanaşma respublikaya rəhbərlik etdiyi bütün dövrlərdə Heydər Əliyevin ekoloji təhlükəsizlik konsepsiyasının əsas istiqamətlərindən olmuşdur. Böyük şəxsiyyətin irəliləyən prinsiplər Azərbaycan iqlimə dayanıqlı gələcək üçün hədəfləri sırasında mühüm yer tutur.

Vitse-prezident həm yerli, həm də global miqyasda elm tərəfindən ekoloji, ərzaq və bioloji təhlükəsizliyə müasir yanaşmaların tətbiqinin AMEA Biologiya və Tibb Elmləri Bölməsinin daim diqqət mərkəzində olduğunu söyləyib. Çıxışının sonunda akademik İradə Hüseynova Azərbaycanın yaşıl dünya və sağlam ətraf mühit hədəflərinin təkcə xalqımızın deyil, dünyanın da gələcəyi üçün mühüm əhəmiyyət daşıdığını bildirib, konfransın işinə uğurlar arzulayıb.

Tədbirdə, həmçinin AMEA Qadınlar Şurasının sədri professor Rəna Mirzəzadənin "Xanım Mehriban Əliyevanın COP29-da sülh, barış, "yaşıl mədəniyyət" çağırışları", AMEA Qadınlar Şurasının İdarə Heyətinin üzvü Zərifə Quliyevanın "Ulu Öndər Heydər Əliyev və Azərbaycan təbiəti", Folklor İnstitutunun Qadınlar Şurasının sədr müavini fil.ü.f.d., dosent Aynur İbrahimovanın "Ekoloji düşüncə və mifik başlanğıc" və digər mövzularda məruzələr dinlənilib, müzakirələr aparılıb.



## Xankəndidə Ekoloji məsələlər üzrə İşçi qrupun iclası

Xankəndi şəhərində Azərbaycan Respublikasının işğaldan azad edilmiş ərazilərində məsələlərin mərkəzləşdirilmiş qaydada həll edilməsi üçün yaradılmış Əlaqələndirmə Qərargahının nəzdində fəaliyyət göstərən İdarəərarası Mərkəzin Ekoloji məsələlər üzrə İşçi qrupunun növbəti iclası keçirilib.

İclasda İşçi qrupda təmsil olunan müvafiq dövlət qurumlarının nümayəndələri, azad olunmuş ərazilərdə Prezidentin xüsusi nümayəndəliklərinin, eləcə də Bərpə, Tikinti və İdarəetmə xidmətlərinin əməkdaşları, həmçinin AMEA-nın vitse-prezidenti, AR ETN Molekulyar Biologiya və Biotexnologiyalar İnstitutunun baş direktoru akademik İradə Hüseynova iştirak ediblər.

İclasda İşçi qrupun üzvləri və dəvət olunan digər qurumların nümayəndələri tərəfindən Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonlarında infrastruktur layihələri həyata keçirilərkən ekoloji tələblərin icra vəziyyəti, xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin fəaliyyətinin bərpası, yer təkindən istifadə sahəsində görülən işlər, meşəbərpə və yeni yaşılıq sahələrinin salınması istiqamətində "Azərbaycan-Türkiyə Beynəlxalq Meşçilik Təlim Mərkəzi"nin və "Ağıllı Tingçilik Təsərrüfatı"nın yaradılması ilə bağlı görülən işlər diqqətə çatdırılıb. Həmçinin "İşğaldan azad edil-

miş ərazilərə Böyük Qayıdışa dair I Dövlət Proqramı"nın icrası çərçivəsində həyata keçirilən tədbirlər, Xankəndi şəhərində, Ağdərə və Xocalı rayonlarında hidrometeoroloji müşahidə şəbəkəsinin bərpası istiqamətində görülən işlər, bu ərazilərdə ekoloji pozuntuların qarşısının alınması, təhlükəsiz bərk tullantıların idarə olunması ilə bağlı yerinə yetirilmiş tədbirlər haqqında iclas iştirakçılarna məlumat verilib.

İclasda infrastruktur layihələri həyata keçirilərkən ekoloji icazələrlə bağlı qaldırılan məsələlər və müvafiq qurumlar arasında kommunikasiyanın gücləndirilməsi, fəaliyyətin əlaqələndirilməsi məqsədilə Əlaqələndirmə Qərargahı tərəfindən verilmiş tapşırıqların icrası ilə bağlı məsələlər müzakirə edilib.

Sonra iştirakçılar Xankəndi şəhərində yeni-dən qurulmuş avtomat meteoroloji stansiyanın işi ilə tanış olublar.

Xankəndi şəhərinə səfər çərçivəsində akademik İradə Hüseynova və AR ekolojiya və təbii sərvətlər nazirinin müavini Vüqar Kerimov Qarabağ Universitetində olub, elm və innovasiya məsələləri üzrə prorektor Fərid Əhmədovla görüşərək, Azərbaycan Respublikasının "Qırımlı Kitab"ının Ulu Öndərin 100 illik yubileyinə həsr edilmiş 3-cü nəşrini universitetin kitabxanasına hədiyyə ediblər.

## Akademik: Mühəndis kadrlarının hazırlanmasında riyazi biliklərin tədrisinə xüsusi diqqət vermək lazımdır

Elm və təhsil müəssisələrinin qarşısında süni intellekt texnologiyaları, data mühəndislik, data analitika, kibertəhlükəsizlik və bu kimi sahələrdə yüksəkixtisaslı kadrların hazırlanması ilə bağlı mühüm vəzifələr dayanır.

Bu barədə AZƏRTAC-a açıqlamasında AMEA-nın vitse-prezidenti, Elm və Təhsil Nazirliyinin İnformasiya Texnologiyaları İnstitutunun baş direktoru akademik Rasim Əliquliyev söyləyib.

Akademik Rasim Əliquliyev Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə ölkəmizin müdafiə qüdrətinin yüksəldilməsi, iqtisadiyyatın inkişaf etdirilməsi, COP29 tədbiri, "Yaşıl dünya naminə həmrəylik ili" çərçivəsində həyata keçirilən dövlət siyasətinin müvafiq qurumların da qarşısında mühüm vəzifələr qoyduğunu vurğulayıb.

AMEA-nın vitse-prezidenti elmin cəmiyyətdə rolunun, elmi araşdırmaların koordinasiya olunması, intellektual potensialın qorunması və inkişaf etdirilməsi, eləcə də digər müvafiq istiqamətlərdə tədbirlərin görülməsinin zəruriliyinə toxunub. Müasir dövrdə elmin yeni prioritetləri, problemləri və maliyyələşmə mexanizmləri ilə bağlı normativ-hüquqi bazanın təkmilləşdirilməsi istiqamətində təxirəsalınmaz tədbirlərin həyata keçirilməsinin vacib olduğunu vurğulayıb.

Rasim Əliquliyev IV Sənaye İnqilabının yaratdığı realıqların nəticəsi olaraq süni intellektin emək bazarında bir çox sahələrdə nüfuz etdiyini, yeni ixtisasların yaranması ilə yanaşı, bəzi peşələrin sıradan çıxmasına da səbəb olduğunu bildirib. Ali təhsil müəssisələrində emək bazarının çağırışlarına adekvat kadrların hazırlanmasının önəmli vurğulayan alim qeyd edib ki, bu məqsədlə təhsilin məzmununa dəyişikliklər edilməli, bir sıra dərslərdə yer alan materiallara yenidən



baxılmalı, müəllimlərin peşə bilikləri təkmilləşdirilməlidir.

"Global çağırışlar və rəqəmsal transformasiyalar data əsaslı cəmiyyətin formalaşdırılmasını daha da zəruri edir", - deyən alim əlavə edib ki, ifrat böyük məlumatları toplamaq, optimallaşdırmaq, intellektual emal etmək, yüksəkkeyfiyyətli, əhəmiyyətli bilikləri əldə etmək son dərəcə vacibdir. Alim, həmçinin müasir dövrdə mühəndislik elmlərinin qarşısında mühüm vəzifələrin dayandığını, yeni tələblərin müəyyənləşdirildiyini qeyd edib.

Mühəndisliyin qarşısında dayanan problemlərin həllinə diqqət çəkən akademik söyləyib ki, onların aradan qaldırılması həm emək bazarının yüksəkixtisaslı mühəndislərlə təmin edilməsi, həm də bu sahədə elmi kadrların yetişdirilməsi üçün yeni imkanlar açacaq.

Alimin sözlərinə görə, bu gün süni intellekt, data analitika sahəsində biliklərə dərinləşmə üçün ehtimal nəzəriyyəsi və riyazi statistika, riyazi məntiq, ali cəbr və digər təbii riyaziyyat metodlarının mənimsənilməsi məsələləri böyük aktualıq kəsb edir. Bu baxımdan elm və təhsil müəssisələrinin, eləcə də müvafiq dövlət qurumlarının iştirakı ilə müasir mühəndisliyin riyazi problemləri ilə bağlı dəyirmi masaların keçirilməsi, müzakirələrin aparılması məqsəduyğundur.



## "Azərbaycan Milli Ensiklopediyası" Elmi Mərkəzi hesabat verib

"Azərbaycan Milli Ensiklopediyası" Elmi Mərkəzində 2024-cü ildə görülmüş işlərin hesabatına həsr olunmuş iclas keçirilib.



AMEA-nın vitse-prezidenti, elmi mərkəzin direktoru akademik Tofiq Nağıyev iclası giriş sözü ilə açaraq ensiklopediyadakı işlər haqqında ümumi məlumat verib.

Sonra çıxış edən AMEA-nın akademik-katibi akademik Arif Həşimov əvvəlcə akademik Tofiq Nağıyevi yenidən "Azərbaycan Milli Ensiklopediyası" Elmi Mərkəzinin direktoru vəzifəsinə təsdiq olunması ilə əlaqədar AMEA Rəyasət Heyətinin adından təbrik edib.

Akademik Arif Həşimov ensiklopedik nəşrlərin məlumat üçün hamının müraciət və istinad etdiyi mötəbər bir mənbə olduğunu vurğulayaraq, bu baxımdan çoxcildli "Azərbaycan Milli Ensiklopediyası"nın dəyərli bir nəşr olduğunu qeyd edib. O, AMEA Rəyasət Heyətinin 29 noyabr 2024-cü il tarixli iclasında "Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Azərbaycan Milli Ensiklopediyası haqqında 25 oktyabr 2024-cü il tarixli Fərman və Sərəncamının icrası və onunla bağlı AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəylinin "Azərbaycan Milli Ensiklopediyası: müasir dünyanın çağırışları, milli maraqlar və qarşıda duran vəzifələr" mövzusunda çıxışı haqqında" və "Heydər Əliyev Ensiklopediyası"nın hazırlıq vəzifəti haqqında" qərarların qəbul olduğunu diqqətə çatdırıb.

Sonra "Azərbaycan Milli Ensiklopediyası" Elmi Mərkəzində 2024-cü ildə görülmüş işlərin hesabatı üçün direktor müavini, biologiya elmləri doktoru Şaiq İbrahimov çıxış edib. Bildirib ki, hesabat dövründə "Azərbaycan Milli Ensiklopediyası" Elmi Mərkəzi iki əsas istiqamətdə fəaliyyət göstərmişdir. Bunlardan biri "Azərbaycan Milli Ensiklopediyası"nın növbəti cildləri üzərində iş, digəri Ümummilli Lider Heydər Əliyevin 100 illik yubileyi ilə bağlı "Heydər Əliyev Ensiklopediyası"nın hazırlanmasıdır.

2024-cü ildə çoxcildli Azərbaycan Milli Ensiklopediyasının 11-ci cildi ("Hindistanda xalq üsyanı" sözündən - "İqdam"sözünədək) "Azərbaycan Milli Ensiklopediyası" Elmi Mərkəzinin elmi redaksiyaları tərəfindən tam hazır vəziyyətdə çap edilmiş və çap olunmaq üçün mətbəyə təqdim edilmişdir. "Ensiklopediyanın" 12-ci cildi əsasən hazırdır. Belə ki, 2024-cü ildə "Azərbaycan Milli Ensiklopediyası" Elmi Mərkəzinin elmi redaksiyaları çoxcildli Azərbaycan Milli Ensiklopediyasının 12-ci cildinə aid məqalələrin ilkin redaksiya variantını hazırlayaraq, oxunmaq üçün müvafiq humanitar və təbiət elmləri üzrə elmi-ədəbi nəzarət və bibliografiya redaksiyalarına təhvil vermişlər. Bu materiallara daha sonra şef-redaktorlar tərəfindən baxılır, materiallar kompüter mərkəzində üç sətirə düzüləcək və üzərində bədii və texniki tərtibat işləri başa çatdırılacaqdır. Hesabat ili ərzində çoxcildli Azərbaycan Milli Ensiklopediyasının növbəti cildinə daxil edilmək üçün bütün elmi redaksiyaların təqdim etdikləri məqalələrin ümumi sayı 3861 olmuşdur. Hesabat ilində "İ, J, K, Q, L, M" hərfli üzrə məqalələrin ilkin redaksiya variantları hazırlanaraq Komplektləşdirmə, texniki tərtibat və korrektura şöbəsinə təhvil verilmişdir.

Biologiya elmləri doktoru Şaiq İbrahimov həmçinin qeyd edib ki, 2023-cü ildə Elmi Mərkəz tərəfindən "Heydər Əliyev Ensiklopediyası"nın sözlüyü AMEA-nın Rəyasət Heyətinin iclasında müzakirə edilmiş və həmin iclasda təqdim edilən sözlüyün əlavə və düzəlişlərlə təkmilləşdirilməsi üçün müvafiq Komissiya yaradılmışdır. Komissiyanın işi başa çatdıqdan sonra sözlük təsdiq edilmişdir. Bu sözlüyə uyğun olaraq çap ediləcək 800-ə qədər məqalənin ilkin variantı əsasən yazılmışdır. Hazırda bu məqalələr redaktə olunur.

Hesabat iclasında AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəylinin "Heydər Əliyev Ensiklopediyası" Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası qarşısında xüsusi vəzifə müəyyənləşdirir" sözlərini xatırladan akademik Arif Həşimov ensiklopediyanın Ümummilli Liderin çoxşaxəli fəaliyyətinin elmi prinsiplər əsasında təqdim olunması zərurətini qarşıya qoyduğunu bildirdi. Akademik Arif Həşimov akademik İsa Həbibbəylinin bu ensiklopediyanın daha da mükəmməl şəkildə ərsəyə gəlməsi üçün AMEA-nın elmi potensialının səfərbər olması istiqamətində çoxşaxəli fəaliyyət göstərdiyini xüsusi olaraq vurğulayıb.

Sonda akademik Arif Həşimov "Heydər Əliyev Ensiklopediyası"nın sözlüyünə aid AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəylinin səsləndirdiyi yeni təkliflərinin və təqdim olunacaq əlavələrinin nəzərə alınmasını tövsiyə edib.

## Şərqsünəşliq İnstitutunun illik hesabat iclası

AMEA-nın akademik Ziya Bünyadov adına Şərqsünəşliq İnstitutunun 2024-cü ildəki elmi və elmi-təşkilati fəaliyyətinin yekunları ilə əlaqədar hesabat iclası keçirilib.

İclasda AMEA-nın vitse-prezidenti v.i.e., Şərqsünəşliq İnstitutunun direktoru, akademik Gövhər Baxşəliyeva institutun 2024-cü ildəki fəaliyyətini əks etdirən hesabatı diqqətə çatdırıb.

Hesabatda 2024-cü ildə institut əməkdaşlarının səmərəli elmi fəaliyyət göstərərək, "Şərq ölkələrinin ictimai, iqtisadi, mədəni, tarixi inkişafı və Azərbaycanla əlaqələri" istiqaməti üzrə araşdırmalar apardıqları və elmi-tədqiqat planında nəzərdə tutulmuş bütün işləri yerinə yetirdikləri qeyd edilib.

Hesabatda ilk olaraq Azərbaycan Respublikası Prezidentinin sərəncamlarının icrası ilə əlaqədar görülmüş işlər diqqətə çatdırılıb. Bu sırada dövlət başçısının müvafiq sərəncamlarına əsasən müxtəlif dillərdə Şuşa şəhərinin tarixi, mədəniyyəti və İslam dünyasındakı rolu haqda elmi-publisistik məqalələr dərc olunub, "Şuşanın maddi-mədəni irsi epigrafik abidələr əsasında" adlı kitabın təqdimatına mərasimi olub, "Dahi Azərbaycan şairi Məhəmməd Füzuli müsəlman mədəniyyətinin müştərk yetirməsi kimi" beynəlxalq elmi konfrans keçirilib, konfransın materialları nəşr edilib, f.ü.f.d., dos. Ruhəngiz Cümşüdlünün "Füzulinin ərəbcə poetik irsi" adlı monoqrafiyası çap olunub, Füzulinin ərəbcə şeirlərinin Azərbaycan dilinə tərcüməsi nəşrə hazırlanıb, Naxçıvan Muxtar Respublikasının 100 illik yubileyinə həsr olunmuş elmi sessiya keçirilib.

İl ərzində institutda elmi-tədqiqat işləri 1 elmi istiqamət, 5 problem çərçivəsində aparılıb. Plan üzrə icra olunan 106 elmi-tədqiqat işindən 47 iş bu il başa çatıb. Qalan 59 elmi-tədqiqat işinin 2024-cü il üçün nəzərdə tutulan hissəsi yerinə yetirilib.

Hesabat ilində institutda 15 kitab, o cümlədən 6 monoqrafiya çap edilib, 18 kitab çapdadır. Çap olunan kitablar sırasında Akademik Gövhər Baxşəliyevanın rus dilində "Müasir Suriya nəsrində vətənpərvərlik mövzusu", f.ü.f.d. Ruhəngiz Cümşüdlünün "Füzulinin ərəbcə poetik irsi", t.ü.e.d. Məryəm Seyidbəylinin "Görkəmli Azərbaycan alimi Nəsirəddin Tusinin həyatı və elmi irsi", c.ü.f.d. Rafiq Abbasovun "Azərbaycan-Çin (1993-2003)", f.ü.e.d. Elman Quliyevin Türkiyədə nəşr edilən "Türk halkları ədəbiyyatı", f.ü.f.d. Vüqar Məmmədovun "Fars dilini tədqiq edən Azərbaycan alimləri (XX əsr)", Samid Bağirovun "Şah İsmayılın həyatı (Fütuhatı-şahi və Həbibüs-siyer əsərləri əsasında)" və digər kitabları qeyd etmək olar.



Institutda həmçinin Məhəmməd Füzulinin anadan olmasının 530 illiyinə həsr olunmuş "Dahi Azərbaycan şairi Məhəmməd Füzuli müştərk müsəlman mədəniyyətinin yetirməsi kimi" mövzusunda beynəlxalq elmi konfransın materialları, "Şərq araşdırmaları" elmi-nəzəri jurnalı və "Azərbaycan Şərqsünəşliq" elmi-kütləvi jurnalının növbəti sayları da işiq üzü görüb.

Akademik Ziya Bünyadovun əsərlərinin I cildi - "Azərbaycan VII-IX əsrlərdə" və II cildi - "Azərbaycan Atabəyleri dövləti" təkrar nəşr üçün hazırda çapdadır. Bundan başqa yaxın vaxtlarda işiq üzü görəcək kitablar sırasında f.ü.f.d. Ruhəngiz Cümşüdlünün "M.Füzulinin ərəbcə poetik irsinin Azərbaycan dilinə tərcüməsi", f.ü.f.d. İnci Qasımlının "Türk dillərinin müqayisəli tədqiqi", Mirzə Ənsərlinin "Rusiya İmperiyası və SSRİ-də məşhur türkoloqlar", f.ü.f.d. Səriyyə Gündoğdunun "XIX əsrdə yeni türk ədəbiyyatının yaranması və inkişafı", t.ü.f.d. Zülfiyyə Vəliyeva-Önlənin "Osmanlı sənədlərində Azərbaycan toponimləri", f.ü.f.d. Səadət Şixiyevanın "XIX əsr Qarabağ Divan ədəbiyyatı (ənənə və yenilik kontekstində)", f.ü.f.d. Rəna Rzayevanın "Munisnamə" təsəvvüf ədəbiyyatının nümunəsi kimi" kitabları və s. əsərlər, eləcə də "Şərq ədəbi-filoloji fikir tarixində M.Füzulinin yeri" və "Şərq-Qərb kontekstində mədəniyyətlərin dialoqu" kimi məqalələr toplusu yer alır.

Institut əməkdaşlarının 500-dən artıq məqalə (o cümlədən Web of Science və Scopus bazalarında dərc olunmuş 4 məqalə), həmçinin məruzə və tezisi çap olunub. 54 elmi məqalə xaricdə, o cümlədən Türkiyə, İran, BƏƏ, Rusiya, Ukrayna, Almaniya, İngiltərə, Fransa, Kuba, Özbəkistan, Qazaxıstan, Gürcüstan və s. ölkələrdə nəşr edilib. 4 məqalə Web of Science və Scopus bazalarında olan jurnallarda dərc edilib.

Əməkdaşlar 146 dəfə xaricdə, o cümlədən Türkiyə, İsveçrə, Almaniya, Niderland, ABŞ, Polşa, Rusiya, Pakistan, Mərakeş, İordaniya, Qazaxıstan, Tacikistan, Özbəkistan və s. ölkələrdə, 101 dəfə Azərbaycanda keçirən beynəlxalq elmi konfranslarda məruzə ediblər.

Hesabatda həmçinin 2024-cü ildə institutda xarici ölkələrdən gəlmiş elm və dövlət nümayəndələri ilə görüşlər, o cümlədən Bakıdakı Rus Evinin rəhbəri İrek Zinnurov, Özbəkistan Respublikası Əndican Dövlət Universitetinin professoru Salimaxon Mirzəyeva, kafedra müdiri Qayratbek Xolbotayev, Çin Xalq Respublikasının Azərbaycandakı Səfirliyinin Siyasi Şöbəsinin müdiri Yu Kaiven və səfirliyin üçüncü katibi Xie Yililə görüşlər, Rusiyanın Moskva İslam İnstitutu ilə imzalanmış qarşılıqlı anlaşma memorandumu və Rusiyanın Belqorod Dövlət Milli Tədqiqatlar Universiteti ilə bağlanmış əməkdaşlıq haqqında müqavilə, bundan əlavə keçirilən elmi konfranslar, sessiyalar, seminarlar və digər tədbirlər barədə məlumatlar yer alıb.

Hesabatda həmçinin institutda elmlər və fəlsəfə doktorlarının hazırlığı, Şərqsünəşliq İnstitutu nəzdində fəaliyyət göstərən Dissertasiya Şurasının fəaliyyəti, burada həyata keçirilən elmlər və fəlsəfə doktorluğu dissertasiyalarının müdafiəsi, institutun Elmi Şurasının elmi-təşkilati fəaliyyəti, təltiflər və fəxri fərmanlar, elektron elmi vəziyyəti barədə və digər məlumatlar iclas iştirakçıların diqqətinə çatdırılıb.

Sonra hesabat ətrafında müzakirələr aparılıb. İclasın sonunda AMEA İctimai Elmlər Bölməsi tərəfindən təhkim edilən AMEA-nın müxbir üzvü Könül Bünyadzadə çıxış edərək, Şərqsünəşliq İnstitutunun böyük əməllərə malik olduğunu və hesabat ilində institutda görülmüş işlərin Şərqin bütün problem sahələrini əhatə etdiyini söyləyib, institutun 2024-cü ildəki fəaliyyətini müsbət qiymətləndirib.

AMEA-nın Xarici əlaqələr və beynəlxalq təşkilatlarla iş şöbəsinin müdiri biologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Esmira Əlirzayeva Şərqsünəşliq İnstitutunun beynəlxalq əlaqələrinin çox geniş olduğunu və bu istiqamətdə tədqiqatçı fəaliyyət göstərildiyini bildirdi.

## Respublika Seysmoloji Xidmət Mərkəzinin 2024-cü ildə aparılmış elmi, elmi-istehsalat işlərinin şöbələr üzrə hesabatları dinlənilib



Dekabrın 6-da AMEA nəzdində Respublika Seysmoloji Xidmət Mərkəzinin Elmi Texniki Şurasının iclası keçirilib. İclasda 2024-cü ildə aparılmış elmi, elmi-istehsalat işlərinin şöbələr üzrə hesabatları təqdim edilib.

İclasda RSXM-nin Elmi-Texniki Şurasının üzvləri, RSXM-nin müvafiq şöbələrinin rəhbərləri və əməkdaşları iştirak ediblər.

İclasda çıxış edən AMEA nəzdində Respublika Seysmoloji Xidmət Mərkəzinin baş direktoru, AMEA-nın müxbir üzvü Qurban Yetirmişli 2024-cü ildə mərkəzdə həm elmi, həm də elmi-istehsalat işləri sahəsində görülmüş işlərə dair əldə olunan göstəricilər haqqında danışıb. Daha sonra müvafiq şöbələrin rəhbərləri elmi və elmi-istehsalat işlərinin nəticəsinə dair hesabatları təqdim ediblər.

"Azərbaycan və ətraf bölgələrin seysmikliyinin xüsusiyyətləri" mövzusunda Zəlzələlərin tədqiqatı bürosunun reisi, yer elmləri üzrə

fəlsəfə doktoru Səidə İsmayilova, "Zəlzələ ocaqlarının tədqiqi, palçıq vulkanlarının monitorinqi və Beynəlxalq Seysmotomografiya laboratoriyasının fəaliyyəti haqqında" məruzəni Zəlzələ ocaqlarının dinamikası şöbəsinin müdiri geologiya-mineralogiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Səbinə Kazımova, "Azərbaycan ərazisinin GPS məlumatları əsasında geodinamikası" mövzusunda Geodinamika şöbəsinin müdiri, geologiya-mineralogiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent İlyas Kazimov, "Makroseysmik tədqiqatlar" və "Mühəndis-seysmoloji tədqiqatlar" mövzusunda Mühəndis geologiyası və seysmik mikrorayonlaşdırması şöbəsinin müdiri vəzifəsini icra edən Lalə Fəttahova, "Episentral tədqiqatlar" mövzusunda Episentral şöbənin müdiri vəzifəsini icra edən Zahid Qədirov, "Qravimetrik tədqiqatlar" haqqında Qravimetrik tədqiqatlar şöbəsinin müdiri Elçin Bağirov, "Maqnetometrik tədqiqatlar" haqqında Maqnetometrik tədqiqatlar şöbəsinin müdiri vəzifəsini icra edən Nədirşah Xanbabayev, "Kompleks geokimyəvi

tədqiqatlar" haqqında Kompleks geokimyəvi tədqiqatlar şöbəsinin elmi işçisi Aybəniz Kərəmov, beynəlxalq əlaqələr sahəsində görülmüş işlər haqqında Beynəlxalq əlaqələr şöbəsinin müdiri Telman Cəfərov, Elektron xidmətlər və media ilə iş sahəsində görülmüş işlər haqqında Elektron xidmətlər şöbəsinin müdiri Vüsalə Rafiqzadə hesabatları təqdim ediblər.

Bundan başqa, mərkəzdə sənədlərlə iş sahəsində görülmüş işlərə dair Sənədlərlə iş şöbəsinin mütəxəssisi Rəsimə Hüseynova, Tədris şöbəsi tərəfindən keçirilən kurslar və kurslara cəlb olunmuş əməkdaşların hazırlığı ilə bağlı Qravimetrik tədqiqatlar şöbəsinin böyük elmi işçisi fizika üzrə fəlsəfə doktoru Mahirə Tağıyeva, Gənc Alim və Mütəxəssislər Şurasının gördüyü işlərə bağlı işə mərkəzin Gənc Alim və Mütəxəssislər Şurasının sədri Afaq Səmədzadə çıxış ediblər.

Təqdim olunmuş məruzələr ətrafında müzakirələrdən sonra hesabatlar qəbul edilib.



## AMEA Mərkəzi Elmi Kitabxana 100 yaşı ərəfəsində

Müstəqil Azərbaycanda kitabxana işinin inkişafı Ulu Öndər Heydər Əliyevin və onun layiqli davamçısı olan möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyevin adı ilə bağlıdır.

Azərbaycan kitabxanaları milli sərvətimizdir. Xalqımızın yaratdığı qiymətli tarixi-mədəni, ədəbi-bədii və elmi fəlsəfi irsinin toplanıb saxlanılmasında, bəşər mədəniyyətinin qazandığı nailiyyətlərin nəsildən-nəsilə çatdırılmasında və cəmiyyətimizin intellektual-mənəvi potensialının artırılmasında kitabxanalarımız əvəzsiz rol oynayır. "Ölkəmiz qədim dövrlərdən başlayaraq öz yüksək kitab mədəniyyəti ilə seçilmiş və zəngin kitabxanaları ilə tanınmışdır"- kitabxanalar haqqında bu qiymətli sözləri Azərbaycan Respublikasının tarix yazan Prezidenti İlham Əliyev 2007-ci il 20 aprel "Azərbaycanda kitabxanaların fəaliyyətinin yaxşılaşdırılması haqqında" Sərəncamında qeyd etmişdir.

Ənənələrimizin toplusu olan kitab əvəzsiz sərvətlərdəndir. "Avesta"dan yol başlayan kitab müxtəlif ictimai-siyasi formasiyalarda insanın dostuna çevrilibsə, demək ki, bundan sonra da qəlblərə yol tapacağına şübhə yoxdur.

Azərbaycan kitabxanalarının tarixi zəngindir. Dünyanın ən qədim xalqlarından biri olan Azərbaycan xalqının çox qədim və zəngin kitab və kitabxana tarixi vardır.

Yüz yaşını qeyd etməyə hazırlaşan Mərkəzi Elmi Kitabxana Azərbaycanın görkəmli ziyalıları N.Nərimanov, Ə.Haqqverdiyev, T.Şahbazi, H.Zeynallı və başqalarının təşəbbüsü və yaxından köməyi ilə öz şəxsi kitabxanalarında topladıkları sənədlər əsasında "Tədqiq və Tətəbbü Cəmiyyəti"nin nəzdində



yaradılıb. 1925-ci ildə cəmiyyətin ilk iclaslarının birində kitabxananın yaradılması haqqında məsələ qaldırılır, qərar qəbul edilir və kitabxana rəsmi fəaliyyətə başlayır. İlk rəhbəri H.Zeynallı olur. Uzun illərdən bəri kitabxanaya ziyalı insanlar rəhbərlik edir. O zaman kitabxana 430 nüsxə kitab və 200 sayda qiymətli əlyazmalardan ibarət idi.

Sonralar isə zaman-zaman SSRİ-nin və Xarici dövlətlərin elmi təşkilatları ilə çap məhsullarının mübadiləsini təşkil edərək MEK-in fondlarını zənginləşdirməyə nail olmuşdular.

Bu gün AMEA MEK elmi kitabların qorunub saxlanıldığı ən böyük elmi təşkilatdır. Çünki xalqımızın elminə, tarixinə dair ən çox sənəd məhz bu kitabxanada qorunur. Yarandığı vaxtdan, məhz bu günə qədər kitab fondunun zənginliyinə və həcminə görə ölkəmizin ikinci zəngin kitabxanası hesab olunur. 1.300.000 mindən artıq fondu olan kitabxana gün-gündən zənginləşir.

Bu illər ərzində MEK-in beynəlxalq əlaqələri də əhəmiyyətli dərəcədə genişlənməmişdir.

Bu gün kitabxanamızda Azərbaycan tarixinə, mədəniyyətinə, incəsənətinə, iqtisadiyyatına Azərbaycan, rus, ingilis və s. dillərində olan xeyli kitabın elektron variantı hazırlanıb, saytda yerləşdirilərək istifadəçilərə təqdim edilir.

MEK fəaliyyəti dövründə Azərbaycan elmini dünya elmi səviyyəsinə çatdırılması üçün müstəsna xidmət göstərmiş və uğurlu nəticələr əldə etmişdir. Kitabxananın əməyi dəfələrlə diplom və fəxri fərmanlarla mükafatlandırılmışdır. Əldə edilmiş nailiyyətlər kitabxana kollektivinin səmərəli əməyinin nəticəsidir.

Artıq elektron informasiyanın inkişaf etdiyi bir dövrdəyik. Müasir kitabxanalarda elektron resurslar yaradılır. İstifadəçi əsasən

öz maraq dairəsinə uyğun olaraq müxtəlif elm sahələrinə dair elektron resurslarla işləməyə üstünlük verir. Bu baxımdan AMEA MEK-də də müxtəlif sahələr üzrə mükəmməl, zəngin elektron resurslar yaradılır, onun müntəzəm olaraq yeni məlumatlarla yenilənməsi işi daima zəruri sayılaraq davam etdirilir.

Bu gün kitabxanamızda Azərbaycan tarixinə, mədəniyyətinə, incəsənətinə, iqtisadiyyatına Azərbaycan, rus, ingilis və s. dillərində olan xeyli kitabın elektron variantı hazırlanıb, saytda yerləşdirilərək istifadəçilərə təqdim edilir.

Fəaliyyəti elektronlaşdırılan MEK-in məqsədi Azərbaycanın qədim tarixi və zəngin mədəniyyətinin, eləcə də sosial və mədəni nailiyyətlərinin təbliğ edilməsi, müasir elmi araşdırmaların aparılması üçün informasiya təminatının yaxşılaşdırılması, fondların zənginləşdirilməsi, istifadəçilərə təqdim olunmasıdır.

Bu baxımdan kitabxanamız öz fondlarını xaricdə və ölkəmizdə nəşr edilən ədəbiyyatlarla müntəzəm olaraq zənginləşdirir.

**Kubra SADIQOVA**  
Mərkəzi Elmi Kitabxananın  
Xarici dillərdə ədəbiyyat  
fondunun müdiri

## Gil-təknə abidəsi

Masallı rayonunun Tatyana kəndi ərazisində, kəndin cənub-şərq tərəfində, Köhnə Qışlaq adlanan ərazidə qəbir abidəsi üzə çıxmışdır.

AMEA Arxeologiya və Antropologiya İnstitutunun aparıcı elmi işçisi, t.ü.f.d, dosent Anar Ağalarzadə bölgəyə ezam olunmuş, abidəyə və muzeyə təhvil verilmiş arxeoloji materiallara baxış keçirmişdir. İlk dəfə qeyd edilmiş bu sahənin geniş bir təbii tepə üzərində nekropol olduğu müəyyən edilmişdir. Ərazidə mövcud olan Yeyənkənd Söbül Meşəliklərinin mühafizəsi məqsədilə xəndək qazıntısı zamanı təxminən 40 sm dərinlikdə dağılmış bu qəbirdən iki ədəd dəmir qılınc, bir ədəd qara rəngli boşqab tipli saxsı qabın fraqmentləri, iki ədəd qırmızı rəngli küpəyə məxsus qırıqlar və insan sümükləri götürülmüşdür. Tapıntılar arasında aşkar edilmiş gildən hazırlanan və təknəyə məxsus olması ehtimal edilən iri fraqment dəfn abidəsinin gil-təknə qəbir olması ehtimalını söyləməyə imkan verir.

Fikrimizcə, bu tapıntının gil-təknə qəbir olması sübut olunarsa, ilk dəfə olaraq Azərbaycanın cənub-şərq bölgəsində küp, daş qutu və torpaq qəbirlərdən sonra varlığı müəyyən edilmiş yeni dəfn strukturu olacağı istisna deyildir.



Tapıntılar arasında silahlar əsas üstünlüyə malik olmaqla iki fərqli tip qılınclardır. Analoji qılınclar İranın Gilan vilayətinin Miyanrud nekropolundan üzə çıxmış və tədqiqatçılar bu materialları e.ə. I minilliyin ikinci yarısına aid edirlər.

**Anar AĞALARZADƏ**  
AMEA Arxeologiya və Antropologiya İnstitutunun  
aparıcı elmi işçisi, t.ü.f.d, dosent

## ELAN-MÜSABİQƏ

### Şəki Regional Elmi Mərkəzi

**Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Şəki Regional Elmi Mərkəzi ştatda vakant olan vəzifələri tutmaq üçün müsabiqə elan edir:**

"Bitkilərin biomüxtəlifliyi və Genofondu" şöbəsi üzrə  
Şöbə rəhbəri - 1 yer  
Kiçik elmi işçi - 2 yer

Müsabiqədə magistr və fəlsəfə doktorları iştirak edə bilərlər. Sənədlər müsabiqənin tələblərinə uyğun olaraq, elan dərc edilən gündən 1 ay müddətində aşağıdakı ünvana təqdim edilməlidir.

**Tələb olunan sənədlər:**

1. Rəhbərliyin adına ərizə
2. Şəxsiyyət vəsiqəsinin surəti
3. Əmək kitabçasının surəti
4. Kadr uçotu vərəqi
5. Elmi materialların surəti

**Ünvan: AZ5500, Şəki şəhəri, L.Abdullayev küç., 24.**  
**Tel: (+99424) 24 6 05 04; (+99424) 24 6 04 11;**  
**(012) 585 35 83**

**E-poçt: shrem@science.az; shrem@mail.ru**

## YENİ NƏŞRLƏR

### Azərbaycan uşaq ədəbiyyatı: tarixi təcrübəsi və müasir istiqamətləri

**Tənqidçi-ədəbiyyatşünas filologiya elmlər doktoru, Milli Məclisin deputatı Elnarə Akimovanın "Azərbaycan uşaq ədəbiyyatı: tarixi təcrübəsi və müasir istiqamətləri" adlı yeni kitabı çap olunub.**

"Elm və təhsil" nəşriyyatında işıq üzünə çıxən kitabın elmi redaktoru və "Ön söz"ün müəllifi Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli, rəyçiləri filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, "Ədəbiyyat qəzeti"nin baş redaktoru Azər Turan və filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Aygün Bağırzadədir.

Kitab humanitar fikir adamlarına, elm, ədəbiyyat və geniş oxucu auditoriyalarına ünvanlanıb.



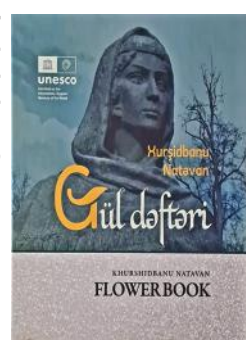
### Xurşidbanu Natəvan. Gül dəftəri

**AMEA-nın Məhəmməd Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutunun "Dünya yaddaşı irsi kitabxanası - 1" seriyasına daxil olan, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının prezidenti akademik İsa Həbibbəylinin ideya və "Ön söz" müəllifi olduğu "Xurşidbanu Natəvan. Gül dəftəri" kitabı çap olunub.**

Yeni nəşrin tərtibçisi akademik Teymur Kərimli, nəşr layihəsinin rəhbəri tarix ü.f.d., dosent Nigar Babaxanova, redaktorları fil.e.d., dosent Əzizağa Nəcəfzadə və tarix.ü.f.d., dosent Cavid Cəfərovdur.

Kitaba Azərbaycan şairi, ictimai xadim və rəssam Xurşidbanu Natəvanın (1832-1897) "Gül dəftəri" adlı albomu daxil edilib. Albomdakı rəsmlərlə yanaşı, şeirlər və müxtəlif qeydlər həm orijinal şəkildə, həm də tərcümə və transfoneliterasiya edilərək oxucuların ixtiyarına verilib. Kitabda Xurşidbanu Natəvanın özünün və yaxınlarının fotoları, şəxsi əşyası, o cümlədən bədii tikmələri və digər əl işləri, Natəvana həsr olunmuş təsviri sənət əsərləri (rəsmlər, heykəltəraşlıq nümunələri) və s. də əks olunub.

Qeyd edək ki, AMEA Məhəmməd Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutunda M-117 şifrəsi altında mühafizə olunan "Gül dəftəri" 2023-cü ildə UNESCO-nun "Dünya yaddaşı" Reyestrinə daxil edilib.



### XIX əsr Qarabağ şairlərinin şeir antologiyası

**AMEA-nın Məhəmməd Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutunun Elmi şurasının qərarı ilə Qərbi Azərbaycan və Qarabağ əlyazmalarının tədqiqi şöbəsinin müdiri fil.e.d. Rəqub Kərimovun tərtib etdiyi və nəşrə hazırladığı "XIX əsr Qarabağ şairlərinin şeir antologiyası" kitabı işıq üzünə çıxib.**

Ümumazərbaycan ədəbiyyatının inkişafında yeni çarları, orijinal forma və məzmun zənginliyi ilə xüsusi yer tutmuş XIX əsr Qarabağ ədəbi mühitini özündə əks etdirən bu antologiya Qarabağ torpağının yetişdirdiyi şairlərə və onların şeir sənətinə həsr olunub. Əfsuslar olsun ki, bu şairlərin əksəriyyətinin Azərbaycan dilində yazdığı şeir nümunələrini əldə etmək mümkün olmayıb, onların fars dilində yazdıqları şeirlər isə antologiyaya daxil edilməyib. Məhz bu səbəbdən müəllif antologiyanın davamlı olacağını nəzərə alaraq onu I kitab adlandırmaq məqsəduyğun bilib.

Qeyd edək ki, yeni nəşrin redaktoru akademik Teymur Kərimli, nəşri Turan İbrahimov, "Ön söz"ün müəllifi fil.e.d. Rəqub Kərimovdur.



### 2024-cü ilin Nobel mükafatı laureatları təltif olunub

**İsveçin paytaxtı Stokholmda Norveç və İsveçdə adları oktyabr ayında açıqlanan 2024-cü ilin Nobel mükafatı laureatlarının təltif olunması mərasimi keçirilib.**

Təqdimmə mərasimində İsveç Kralı XVI Karl Qustav da iştirak edib.

Qeyd edək ki, mərasim hər il 1896-cı il dekabrın 10-da vəfat edən Alfred Nobelın anma günündə keçirilir. Nobelın vəsiyyətinə uyğun olaraq, Sülh mükafatı Oslo, digər bütün mükafatlar isə Stokholmda təqdim edilir.

Xatırladaq ki, bu il "Nobel" Sülh mükafatı Yaponiyanın Nihon Hidankyo təşkilatına təqdim edilib. Ədəbiyyat üzrə Han Kang, iqtisadiyyat üzrə Daron Əcəmoğlu, Saymon Conson, Ceyms A.Robinson, fizika üzrə John J.Hopfield, Geoffrey E.Hinton, kimya üzrə David Beyker, Demis Hassabis, Con M.Camper, fiziologiya və ya tibb üzrə Victor Ambros və Gary Ruvkun 2024-cü ilin Nobel mükafatı laureatları elan edilib.



## Redaksiya heyəti:

İsa Həbibbəyli, Dilqəm Tağıyev, İbrahim Quliyev, Nərgiz Paşayeva, Rasim Əliquliyev, Tofiq Nağıyev, İradə Hüseynova, Gövhər Baxşəliyeva, Arif Həşimov, Cəmil Əliyev, İsmayıl Hacıyev, Fuad Əliyev

**Baş redaktor:** Ağahüseyn Şükürov

**Ünvan:** AZ 1001, Bakı, İstiqlaliyyət küçəsi 30.  
Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Reyaset Heyəti  
**e-mail:** elm.nauka.gazet@gmail.com

**Tiraj:** 2000





## Достоинный сын тюркского народа

Общенациональным лидером Гейдаром Алиевым заложен надёжный фундамент государственной независимости

В Президиуме НАНА состоялась презентация книги турецкого учёного и журналиста Айсель Садак Ильташ "Haydar Aliyev. İnsan yüreği ile Haydar Baba", посвящённой великому лидеру Гейдару Алиеву. В мероприятии приняли участие депутаты, известные учёные, представители различных организаций и общественности из Азербайджана, Турции и Казахстана, представители СМИ Азербайджана и Турции и другие гости.

Вначале присутствующие ознакомились в фойе с выставкой изданных в НАНА книг, посвящённых жизни и многогранной деятельности общенационального лидера Гейдара Алиева.

Открыв церемонию вступительным словом, президент НАНА академик Иса Габиббейли подчеркнул, что исторический образ спасителя азербайджанского народа, гениальной личности и великого человека Гейдара Алиева, занимающего неповторимое место в ряду выдающихся мировых политиков XX века, навечно запечатлён в памяти и в сердце нашего народа. Академик сообщил, что великим лидером Гейдаром Алиевым заложен крепкий и надёжный фундамент государственной независимости, а благодаря деятельности его достойного преемника Президента Ильхама Алиева Азербайджан достиг наивысшего расцвета своего развития.

### Новый этап развития

Говоря о незаменимой роли Гейдара Алиева в развитии дружеских и братских связей между Турцией и Азербайджаном, академик Иса Габиббейли отметил, что великий лидер ещё более укрепил двусторонние связи, создав в преддверии XXI века новые мосты и заложив фундамент нового этапа развития. Руководитель НАНА подчеркнул, что мудрое изречение общенационального лидера Гейдара Алиева "Одна нация - два государства", отражающая незыблемость азербайджано-турецкого братства, сегодня является путеводителем для граждан обоих государств, и события последних лет в очередной раз подтвердили, что связи между двумя братскими странами крепки и нерушимы.

В настоящее время, продолжил академик Иса Габиббейли, взаимоотношения между Турцией и Азербайджаном успешно развиваются Президентом Ильхамом Алиевым во всех сферах, эта дружба является примером для всего мира. Академик сообщил, что Шушинская декларация о союзнических отношениях между Азербайджаном и Турцией, подписанная 15 июня 2021 года в городе Шуша, - это незыблемое подтверждение дружеских и братских взаимоотношений между двумя странами в XXI веке.

Руководитель НАНА отметил, что, как и в других организациях республики, в Академии наук ежегодно проходит череда мероп-

приятий, посвящённых общенациональному лидеру Гейдару Алиеву, издаются различные книги и публикуются многочисленные статьи о многогранной деятельности гениальной личности, глубоко чтится светлая память о великом лидере. Академик Иса Габиббейли добавил, что в рамках "Года Гейдара Алиева" в НАНА были изданы 52 книги и монографии, 16 материалов конференций, в Азербайджане начался новый этап развития ГейдарАлиевоведения.

### Ценный вклад в пропаганду наследия

Особо подчеркнув историческую значимость презентуемой книги "Haydar Aliyev. İnsan yüreği ile Haydar Baba", академик Иса Габиббейли сообщил, что в издании нашло свое отражение великое наследие общенационального лидера Гейдара Алиева, его исключительные заслуги в истории государственности Азербайджана, высокие человеческие качества и богатый духовный мир. В книге представлены мысли известных учёных и общественно-политических деятелей о великом лидере, а также связанные с гениальным лидером воспоминания. Посвящённая Гейдару Алиеву книга - очередное выражение глубокого уважения и почтения к личности общенационального лидера.

Затем депутат Великого национального собрания Турецкой Республики, руководитель межпарламентской группы дружбы Турция-Азербайджан Шамиль Айрым рассказал о первом знакомстве с Гейдаром Алиевым в 1995 году и подчеркнул, что общенациональный лидер был великим сыном не только Азербайджана, но и всего тюркского мира.

Сказав, что работая над книгой "Haydar Aliyev. İnsan yüreği ile Haydar Baba", учёный и журналист Айсель Садак Ильташ неоднократно побывала в Азербайджане и встретила с более чем 50-ью интервьюерами, Шамиль Айрым добавил, что представляемое обществу издание - ценный вклад для доведения наследия великого лидера Гейдара Алиева до будущих поколений.

### Расширяя связи с тюркским миром

В своем выступлении депутат Милли Меджлиса, председатель Совета старейшин Общины Западного Азербайджана академик Ахлиман Амирасланов отметил значение книги, в которой собраны воспоминания людей, которые близко знали и общались с общенациональным лидером Гейдаром Алиевым.

Академик Ахлиман Амирасланов подчеркнул, что одним из основных направлений политики, проводимой Гейдаром Алиевым и в первый, и во второй период руководства Азербайджаном, было расширение связей с тюркским миром, мудрая политическая деятельность великого политика сыграла важную роль в развитии связей между Азербайджаном и всеми странами тюркского мира. Академик добавил, что Гейдар Алиев любил тюркский мир, считал себя другом, братом всех тюрков.

(продолжение на стр.11)



Великий покровитель наследия

стр. 14 ⇨



Возрождение читающей нации

стр. 15 ⇨



Мудрость творчества

стр. 15 ⇨



SINA forum was held organized by the young scientists and specialists of ANAS

page 16 ⇨



# Великий покровитель наследия

Благодаря Гейдару Алиеву культура и историко-архитектурные памятники Азербайджана заняли достойное место на международной арене

Каждая вещь, имеющая определенное значение для нашей истории и найденная под землей, ценнее золота. Эти слова принадлежат общенациональному лидеру азербайджанского народа Гейдару Алиеву, который точно знал, что богатство и история развития каждого народа определяются материальными и духовными факторами.

Духовный фактор основан на традициях, передаваемых следующим поколениям, материальный - на наземных и подземных ресурсах земли, на которой он проживает. В этом плане археологические памятники имеют особое значение с точки зрения сочетания обоих этих факторов. Памятники археологии, на протяжении тысячелетий хранящие под землей остатки древних зданий, орудий труда, различные образцы материальной культуры (оружие, керамика и др.), просто ждут своего часа - ждут, когда их обнаружат.

## Артефакты мирового масштаба

Каждый новый артефакт открывает новую страницу мировой истории, порой эти исторические памятники прославляют целый регион. К примеру, несмотря на то, что культура Халафа когда-то получила свое название от памятника, обнаруженного на небольшой территории в северной Месопотамии, со временем она вынесла название этой небольшой территории и сформировавшейся здесь древней культуры далеко за пределы своих первоначальных границ.

А Гебеклитепе, известный как первый древний храм цивилизации, стал рекламным символом не только региона Шанлыурфа, где он расположен, но и в целом - древних культур Анатолийского региона, стимулируя бесчисленный поток туристов в регион.

В этом плане есть десятки материальных памятников Азербайджана (Азых, Таглар, Газма, Гобустан, Кюльтепе I, Гейтепе, Нахчывантепе, Дуздаг, Гамигая), стоящие в одном ряду с такими ценнейшими достопримечательностями международного значения, как Тель-Халаф, Самарра на Ближнем Востоке, Чатал-Хоюк в Анатолии,



Беюк в Европе, Джейтун в Азии. Эти монументы, обладая в более широком масштабе потенциалом распространения истории и культуры, духовных ценностей великих предков нашего народа, живших на этих землях, имеют особое значение как лучшее свидетельство нашего национально-культурного наследия.

Практические шаги по его охране начались в 60-70-х годах XX века. Это было время, когда во всех республиках СССР, в том числе, и в Азербайджане, исследования проводились специалистами, назначенными центром - Москвой, а обнаруженные находки вывозились за пределы страны для отправки в музеи Тбилиси и Ленинграда. И потому одним из приоритетов экономического, политического, национально-культурного развития Азербайджана для Гейдара Алиева, пришедшего к власти в такой период, стала именно защита археологического наследия.

Благодаря особой заботе руководителя нашей республики, в 1969-1973 гг. было издано 15 постановлений и распоряжений по охране историко-культурного наследия, в результате чего в 1971-1987 годах были проведены исследовательские работы в Гамигае, в 1978 году был создан Габалинский государственный историко-художественный заповедник, в состав которого вошли такие археологические памятники, как Древний город Габала, Гага и Салбир.

## Азербайджан - колыбель человечества

Хотя политические изменения, произошедшие в конце 80-х - начале 90-х годов XX века, способствовали некоторому затишью в мерах, принимаемых в этой сфере, однако после второго прихода к власти в Азербайджане общенационального лидера, предпринявшего принципиальные меры во всех сферах, были сделаны реальные шаги и по

### Зейнеб Гулиева:

Активная деятельность археологических экспедиций в различных регионах Азербайджана является плодом дальновидной политики, основанной общенациональным лидером Гейдаром Алиевым

становлению национальной археологии. А введение специального параграфа об охране наших памятников истории и культуры в 77-й статье нашей первой национальной Конституции, принятой в 1995 году, дало стимул расширить работу в этой области. В своих выступлениях наш великий лидер всегда подчеркивал важность изучения исторических и археологических памятников нашей земли: "...Азербай-

джан - одна из редких стран, являющихся колыбелью человечества. Жизнь здесь зародилась очень рано, и найденный в Азыхской пещере азыхантроп доказывает, что это одно из древнейших поселений человека в Азербайджане. Наскальные рисунки и петроглифы Гобустана и Гамигая, материальные и культурные образцы Кура-Аразской и Ходжалинской культур, курганные находки доказывают, что еще за тысячелетия до нашей эры в Азербайджане существовала развитая культура".

Отметим, что в этот период были расширены археологические исследования во всех регионах Азербайджана, особенно в уникальном Нахчыванском крае, расположенном на стыке Ближнего Востока и Южного Кавказа. По поручению Президента в 2001-2002 гг. была организована экспедиция "Нахчыван-Гамигая", и в результате археологических исследований, проведенных в окрестностях памятника, было зафиксировано и внесено в нашу историю около 1 тыс.500 наскальных изображений.

На совещании, состоявшемся в Нахчыване в августе 2002 года, общенациональный лидер, придававший особое значение изучению памятников Нахчывана, основной задачей историков объявил комплексное изучение истории и культуры, а также памятников этой земли как неотъемлемой части Азербайджана. Под его руководством в 2002-2003 годах была построена автодорога до Гамигая, проведены раскопки в археологических памятниках в Ордубаде, Шаруре и других районах, зарегистрированы десятки новых памятников.

## Обогащая культурное наследие

Одними из приоритетных вопросов нашей страны в международном масштабе в тот период было продвижение археологического наследия Азербайджана. Так, в 2000 году включение Ичеришехер, Дворца Ширваншахов и Девичьей башни в Список всемирного наследия UNESCO открыло перспективу и для нахчыванских мавзолеев, которые находились в Предварительном списке с 1998 года.

В 2001 году Ордубад как исторический город был включен в

предварительный список материального и культурного наследия UNESCO как нуждающийся в срочной защите. В результате продолжения этого политического курса главой нашего государства Ильхамом Алиевым в 2007 году Гобустанский государственный историко-художественный заповедник, в 2019 году - Дворец Шекинского хана были внесены в Список всемирного культурного наследия UNESCO, а Азых, пещера Таглар и мост Худайферин в 2021 году были включены во временный список. Таким образом, культура и историко-архитектурные памятники Азербайджана заняли достойное место на международной арене, а инициативам, пытающимся ассимилировать нашу культуру, была поставлена надежная преграда.

В XXI веке расширились и масштабы археологических исследований на территории Азербайджана. Подписанный Ильхамом Алиевым в 2008 году соответствующий указ положил начало активизации деятельности местных и международных археологических экспедиций во всех наших регионах. Достаточно сказать, что в 2024 году в Нахчыване состоялась пять археологических экспедиций, одна из которых была международной. Кроме того, раскопки проводились Бульвагской археологической экспедицией в Бабекском районе, Хараба-Гиланской - в Ордубаде, Халаджской экспедицией - в Шарурском районе, геологоразведочные работы - в поселениях I-II Кюльтепе и Мейдантепе. Обнаруженные в них артефакты не только служат обогащению национально-культурного наследия Азербайджана, но и открывают новые перспективы для развития археологии в регионе.

Сегодня активная деятельность местных и международных археологических экспедиций в различных регионах Азербайджана, открытие многочисленных новых памятников, помимо вклада в археологическое наследие страны, является не чем иным, как плодом дальновидной политики, основанной выдающимся государственным деятелем Гейдаром Алиевым, ставшим, по сути, великим покровителем этого наследия.

**Зейнеб ГУЛИЕВА,**  
депутат Верховного Меджлиса  
Нахчыванской Автономной  
Республики, доктор  
исторических наук

# Этнография Нахчывана

Состоялась презентация одноименного двухтомника

В Нахчыванском отделении Национальной академии наук Азербайджана общественности был представлен двухтомник "Этнография Нахчывана".

Выступивший на презентации председатель Нахчыванского отделения Национальной академии наук Азербайджана академик Исмаил Гаджиев сообщил, что двухтомник был издан в 2023 и 2024 годах соответственно. Академик довел до сведения участников презентации, что второй том монографии входит в число работ, изданных в рамках 100-летнего юбилея Нахчыванской Автономной Республики.

Исмаил Гаджиев отметил, что особый вклад в подготовку "Этнографии Нахчывана" внесла группа сотрудников Института истории, этнографии и археологии, в частности доцент Асеф Оруджев, долгое время возглавлявший кафедру этнографии. Каждый том работы состоит из 9 глав и подразделов. "Этнография Нахчывана" - научно-



исследовательский труд, подготовленный коллективом авторов. В фундаментальной работе вопросы материальной и духовной культуры Нахчывана исследованы с этнографического аспекта.

Затем заместитель директора Института истории, этнографии и археологии Нахчыванского отделения Национальной ака-

демии наук Азербайджана, член-корреспондент НАНА Вели Бахшалиев, заместитель директора Института искусств, языка и литературы доцент Эльхан Мамедов, член-корреспондент НАНА Абульфаз Гулиев и доктор филологических наук Зейнаб Гулиева высказали свое мнение о двухтомнике.

В выступлениях эти книги были охарактеризованы как ценный исследовательский труд, в котором ярко отражена специфика, многообразие и региональные различия этнографии Нахчывана.

В заключение доцент Асеф Оруджев, выступая от имени авторов, сказал, что во время работы над двухтомником, наряду с многочисленной литературой, было собрано более 300 материалов. В работе рассмотрен комплекс традиционных и современных этнографических вопросов.

Научным редактором двухтомного издания является академик Исмаил Гаджиев, а членами редакционной коллегии - члены-корреспонденты НАНА Гаджирахрадин Сафарли, профессор Вели Бахшалиев, покойный этнограф Гаджи Гадир Гадирзаде, доктор философии по истории, доцент Асеф Оруджев, доктор философии по истории Айтекин Кахраманова и Сабухи Гасанов.



# Мудрость творчества

Поэзия Назыма Хикмета всегда будет жить в истории мировой литературы



В Электронном актовом зале Института литературы имени Низами Гянджеви НАНА состоялась презентация книги "Великий турецкий поэт Назым Хикмет и тюркский мир".

Автор книги, выпущенной в свет по постановлению Учёного совета Института литературы имени Низами Гянджеви, - глава литературного факультета и отделения турецкого языка и литературы турецкого университета Эрзинджан Бинали Йылдырым профессор Али Кафкасыялы, автор "Предисловия" под названием "Мудрость творчества Назыма Хикмета" - президент НАНА, директор Института литературы академик Иса Габиббейли. Также "Предисловие" к книге написал председатель Совета старейшин Организации тюркских государств Бинали Йылдырым.

## Песня пьющих солнце

В церемонии принимали участие официальные лица государства, гости, прибывшие из Турции, деятели науки и культуры, известные учёные-литературоведы, представители общественности и СМИ.

Открыв мероприятие вступительной речью, академик Иса Габиббейли сообщил, что Президент Ильхам Алиев объявил расширение связей с тюркским миром одним из приоритетных направлений государственной политики. Академик отметил, что слова "Наша семья - это тюркский мир, у нас нет другой семьи", которые глава государства произнёс в своей речи на церемонии инаугурации, ясно продемонстрировали отношение нашей страны к тюркскому миру и проводимую в этом направлении политику. Сказав, что сегодняшнее мероприятие является очередным примером единства тюркского мира, академик Иса Габиббейли подчеркнул, что в НАНА развивается тюркология, ведутся важные исследования, связанные с тюркским миром, во многих учреждениях Академии наук созданы соответствующие отделы, ещё больше расширяются связи НАНА с научными организациями тюркского мира.

На прошлой неделе, продолжил академик Иса Габиббейли, в НАНА при участии представителей стран тюркского мира прошёл III Международный тюркологический конгресс, который имеет большое значение с точки зрения ещё большего укрепления единства и целостности тюркского мира.

Говоря о богатом наследии Назыма Хикмета, который является одним из выдающихся представителей мировой литературы XX века, руководитель НАНА рассказал об этапах жизненного и творческого пути поэта, связанных с Азербайджаном. Академик сообщил, что в 1928 году в Азербайджане, который поэт считал своей второй Родиной, была издана его первая книга "Günəşi içənlərin türküsü" ("Песня пьющих солнце").

## Привнёс новизну в поэзию

Первую статью, посвящённую поэту, которая называлась "Günəşi içirik... günəşlənik" ("Пьём Солнце озаряемся"), также написал в Баку известный критик Али Назим. В статье особо отмечалось влияние творчества великого турецкого поэта на азербайджанскую поэзию того времени.

Поделившись своими мыслями о Назыме Хикмете, который жил в эмиграции в Советском Союзе, академик Иса Габиббейли подчеркнул неповторимость многих его стихов в мировой литературе. По словам академика, Назым Хикмет оказал влияние на поэзию не только турецкого народа, но и всех народов стран Востока, был новатором, который привнёс новизну в поэзию, способствовал развитию современной тюркской литературы своими романтическими стихами, глубоко содержательными произведениями.

Руководитель НАНА отметил, что в республике велись серьёзные исследования, посвящённые творчеству Назыма Хикмета, издавались многочисленные книги, монографии и статьи, писались диссертации. Сказав, что самыми известными исследователями наследия поэта также являются азербайджанцы, академик Иса Габиббейли добавил, что творчество классика глубоко изучали учёный-тюрколог Акпер Бабаев, профессор Тофик Меликли и другие. Академик сообщил, что творчеством Назыма Хикмета восхищался академик Фарамаз Максудов, который знал наизусть и декламировал многие его стихи. Академик Иса Габиббейли также отметил, что сам он посетил могилу Назыма Хикмета в Москве и парк Гюльхане в Турции.

## Братство незыблемо и нерушимо

Академик Иса Габиббейли подчеркнул необходимость в ещё более глубоком изучении творчества поэта и добавил, что представляемая обществу книга "Великий турецкий поэт Назым Хикмет и тюркский мир" обладает большой значимостью с точки зрения совместного проекта Турции и Азербайджана, и данное издание важно распространить и в Турции.

Затем выступил автор книги - глава литературного факультета и отделения турецкого языка и литературы турецкого университета Эрзинджан Бинали Йылдырым профессор Али Кафкасыялы, который рассказал о её особенностях и выразил благодарность организаторам и участникам мероприятия.

Подчеркнув, что азербайджано-турецкое единство и братство незыблемо и нерушимо, профессор Али Кафкасыялы сообщил, что в настоящее время продолжается работа над общей литературой тюркского мира.

Далее на мероприятии выступили директор Института социальных наук университета Эрзинджан Бинали Йылдырым Недждет Тозлу, доцент кафедры азербайджанской литературы филологического факультета Бакинского государственного университета Мети Османоглу, главный научный сотрудник Института литературы имени Низами Гянджеви профессор Газанфар Пашаев, критик-литературовед доктор филологических наук, депутат Милли Меджлиса Эльнара Акимова, заведующая отделом мировой литературы и компаративистики Института литературы профессор Гюляр Абдуллабекова и другие, которые подчеркнули серьёзное влияние поэта на азербайджанскую литературу и советскую литературу в целом. В выступлениях отмечалось, что Назым Хикмет - это один из ярчайших представителей мировой литературы, творчество поэта всегда будет жить в истории азербайджанской, турецкой и мировой литературы.

# Достойный сын тюркского народа

Общенациональным лидером Гейдаром Алиевым заложен надёжный фундамент государственной независимости

(начало на стр. 13)

Далее на мероприятии выступили народный поэт Сабир Рустамханлы, депутат Сената парламента Республики Казахстан Дархан Кыдырлы, генеральный директор Института математики и механики МНО член-корреспондент НАНА Мисир Марданов, народный писатель Эльмира Ахундова, депутат Великого национального собрания Турецкой Республики Джантюрк Алагёз, которые говорили о значении книги и пожелали автору новых творческих успехов.

В выступлениях подчёркивалось значение инициатив, направленных на доведение до внимания общественности сведений об исторических заслугах Гейдара Алиева в истории Азербайджана. Сообщалось, что в начале книги "Haydar Aliyev. İnsan yüreği ile Haydar Baba" приведено обширное интервью автора с Общенациональным лидером.

В заключение выступила автор книги турецкий учёный и журналист Айсель Садак Ильташ, которая поделилась своими воспоминаниями о Великом лидере и поблагодарила организаторов и участников мероприятия.

Подводя итоги, академик Иса Габиббейли подчеркнул, что великий лидер Гейдар Алиев - создатель независимого современного Азербайджана, обладавший богатым опытом государственного управления и реализовавший важные мероприятия, нацеленные на то, чтобы республика заняла достойное место среди стран мира: "В основе современных успехов Азербайджана лежат мечты и чаяния гениального лидера. Под руководством Верховного главнокомандующего Ильхама Алиева был обеспечен государственный суверенитет Азербайджана, Государственный флаг развевается сегодня во всех уголках нашей Родины".

Академик Иса Габиббейли высоко оценил издание этой книги и подчеркнул, что в книге, которая является результатом долгого и кропотливого труда, создан неповторимый духовный образ общенационального лидера Гейдара Алиева.

На протяжении всего мероприятия демонстрировались слайды, повествующие о жизни и многогранной деятельности великого лидера Гейдара Алиева.

# Возрождение читающей нации

Старший научный сотрудник отдела изучения рукописей тюркского мира Института рукописей имени Мухаммеда Физули НАНА доктор филологических наук Назакет Мамедли приняла участие в VI Международной научно-практической конференции "Возрождение читающей нации".

В мероприятии, которое при поддержке ЮНЕСКО состоялось в городе Алматы Республики Казахстан, приняли участие исследователи, деятели культуры и литературы, представители общественных организаций из Азербайджана, России, Турции и Казахстана. Организаторами международного форума стали Комитет по культуре Министерства культуры и информации РК, Международный центр сближения культур и Институт литературы и искусства имени Мухтара Ауэзова.

Темой доклада нашего исследователя на конференции было "Изучение и перевод наследия Олжаса Сулейменова в Азербайджане".

Отметим, что по окончании мероприятия за интересное выступление и активное участие в конференции она была удостоена специального сертификата, который Назакет Мамедли вручил известный во всем мире общественно-политический деятель, дипломат, литературовед, народный писатель и Герой Труда Казахстана Олжас Сулейменов.





# SCIENCE

Newspaper of the Presidium of the Azerbaijan National Academy of Sciences

## The President of ANAS congratulated the "CSL volunteers" on the occasion of 5 December-International Volunteer Day



The congratulation states:

"The rise of the volunteer movement in modern Azerbaijan is associated with the name of the National Leader Heydar Aliyev. It was precisely after the return of the Great Leader Heydar Aliyev to power that significant progress in the field of volunteering began. Cooperation was strengthened in engaging volunteers and using their expertise in fostering collaboration between the public and private sectors and civil society. In 1998, a joint project of the Ministry of Youth, Sports and Tourism, the UN Development Program, and the UN Volunteers Program was launched, and as a result of this work, a strong volunteer team was established in Azerbaijan.

The high attention and care of the President of the Republic of Azerbaijan, Ilham Aliyev and the First Vice President, Mehriban Aliyeva as well as their active support to this sphere, have not only ensured the current high level of development of volunteering but also created new opportunities for youths. The adoption of the law about "Volunteer Activities" by the Milli Majlis in 2009 played a major role in the development of volunteering activities in Azerbaijan, and through the "ASAN" volunteer movement, an important tradition of involving volunteers in the activities of state bodies was established. Especially in recent years, tens of thousands of volunteers have been involved in organizing prestigious international events hosted by Azerbaijan at a high level. As a result of such events, a volunteer base with great potential and rich experience has been formed in Azerbaijan, which can be brought to the international level.

Volunteering has become a way of life for our youth, expanding into many areas of activity. The Central Scientific Library of the Azerbaijan National Academy of Sciences also created conditions for involving youth distinguished by creativity, initiative, innovative thinking, and a modern worldview in library activities. This has expanded the scope of activities of this temple of science and ensured the participation of youths in organizing interesting and large-scale events, as well as in the library's implementation of social and creative projects. With the support of the President of ANAS and in accordance with the order issued on June 24, 2024, by the Director of CSL, Doctor of Technical Sciences Huseyn Huseynov, the "CSL Volunteers" project started to be realized for the first time in the library space of Azerbaijan at the Central Scientific Library of ANAS.

The first volunteer movement in ANAS was established precisely at the Central Scientific Library. For several months now, volunteers have been acquiring practical knowledge in library work, engaging in activities in specific areas, developing as professional librarians. They are also actively participating in enhancing the efficiency of the library's work.

On the occasion of International Volunteer Day, I extend my congratulations to all volunteers, including the volunteers of the Central Scientific Library and wish them success in their future activities".

Isa Habibbeyli

President of the Azerbaijan National Academy of Sciences  
Academician  
December 5, 2024

## The President of ANAS met with scientists who defended their doctoral dissertations under the age of 40



The President of the Azerbaijan National Academy of Sciences, Academician Isa Habibbeyli met with the scientific secretaries of the Academician-Secretary and Vice President Services of the Presidium administration of ANAS, PhD in Philology, Associate Professor Safa Garayev, and PhD in Philology, Associate Professor Hikmet Guliyev, on the occasion of their successful defense of their doctoral dissertations.

Academician Isa Habibbeyli spoke about the recent reforms,

modernization and development processes carried out across all fields in the National Academy of Sciences. He particularly highlighted the works aimed to train young scientists and specialists as highly qualified professionals and emphasized the importance of mobilizing young personnel to achieve the new goals ahead.

Then, Academician Isa Habibbeyli congratulated both young scientists on successfully defending their doctoral dissertations in philological sciences and emphasized the importance of studying folklore in social-anthropological and psychological con-

texts, as well as researching folk knowledge emerging in the modern techno-cultural environment, in line with the topics of their dissertations.

The head of ANAS emphasized once again that the purposeful works carried out in recent years in the Academy in the field of training highly qualified specialists have yielded tangible results, regarding the defense of doctoral dissertations by scientists under the age of 40.

In the end, both scientists expressed their profound gratitude to Academician Isa Habibbeyli for the special attention and care he demonstrated during the meeting. It was for the first time in the history of ANAS that the Academy's President held a meeting with scientists under the age of 40 who have defended their doctoral dissertations.

The meeting was also attended by the Head of Science and Education Department of the Presidium administration of ANAS, Doctor of Philological Sciences Sarkhan Khaveri, and the Head of the Public Relations, Press, and Information Department, PhD in Philology Agahuseyn Shukurov.

## SINA forum was held organized by the young scientists and specialists of ANAS



The "Shusha Youth Festival" was held in Shusha city from December 2 to 5, 2024, with the participation of youth from Islamic countries. On December 3, the SINA forum was organized with the participation of young scientists and specialists from OIC member states.

The event began with the performance of the National Anthem of Azerbaijan.

During the forum, discussions were held on topics such as Islamic culture and civilization, sustainable development, technological innovations, artificial intelligence, the challenges of COP29, the Fifth Industrial Revolution, and the significant role of Islamic science and education.

Youth from countries such as Pakistan, Algeria, Libya, Iran, Tajikistan, and others actively participated in the forum and joined the discussions.

The Vice President of the Azerbaijan National Academy of Sciences, Academician Dilgam Taghiyev said that the Islamic world possesses rich values. Scientists from Islamic countries made significant contributions to global science. According to the academician, Azerbaijan has a sufficient number of scientific institutions. Currently, 96% of more than 320,000 stu-

dents, studying in 51 universities of Azerbaijan, are youth. Ramil Jabbarov, Head of the Youth Affairs Department of the Ministry of Youth and Sport, expressed his belief that youth from the Islamic world, coming together in the fields of science and education, will accomplish successful work.

The chairman of the Young Scientists and Specialists Council of ANAS, PhD in Chemistry Elmira Babayeva, the chairwoman of the Young Scientists and Specialists Council of the Nizami Ganjavi Institute of Literature of ANAS, PhD in Philology Shafa Aliyeva, the Department Head of the Muhammad Fuzuli Institute of Manuscripts, Saadat Mustafayeva, the employee of the Institute of Mathematics and Mechanics of the Ministry of Science and Education, PhD in Mechanics Parviz Museyibli, the chairwoman of the Young Scientists and Specialists Council of the Institute of Botany of the Ministry of Science and Education, PhD in Biology Aydan Husuyeva, and Leyla Babazade, a teacher at Garabagh University delivered speeches at the meeting, sharing their thoughts on topics discussed at the forum. The closing ceremony of the "Youth Capital" of the Islamic World in Shusha concluded on December 4. On December 5, a tour was organized for festival participants.

### Редакционная коллегия:

Иса Габибейли, Ариф Гашимов, Дильгам Тагиев,  
Ибрагим Гулиев, Наргиз Пашаева, Расим Алигулиев, Тофик Нагиев,  
Ирада Гусейнова, Говхар Бахшалиева, Джамиль Алиев,  
Исмаил Гаджиев, Фуад Алиев

Главный редактор: Агагусейн Шукюров

Адрес: Баку, AZ 1001,  
ул.Истиглалийят, 30, Президиум НАНА  
e-mail: elm.nauka.gazet@gmail.com

Мнение авторов может не совпадать с мнением редакции.

Тираж: 2000